

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse
„Perioodi 2023–2027 põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS)
osaku andmise tingimused“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (ELÜPS) § 2 lõike 2, § 7 lõike 2 ja § 12 lõike 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), artiklite 78 alusel.

2023. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2023–2027, mille raames saab Eesti osa Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarvest. Nendest fondidest toetuste andmist reguleerib perioodil 2023–2027 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2115¹. Nimetatud määruse artikli 9 kohaselt tuleb liikmesriikidel *EL*-i toetuste saamiseks koostada ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava, milleks Eesti puhul on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“² (edaspidi *strateegiakava*), mis on kiidetud heaks Euroopa Komisjoni otsusega. Strateegiakava raames antavad toetused on suunatud teadmiste ja innovatsiooni edendamisele, sektori kestlikkuse ja konkurentsivõime suurendamisele ning põllu- ja maamajanduse sidusamale arengule. Käesolev määrus reguleerib strateegiakava sekkumise 0.1 „Teadmiste vahetamine ja teabe levitamine“ tegevuse liigi „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus“ osana antavat AKIS osaku toetuse andmise tingimusi.

Määruse alusel toetatavate AKIS osakute tegevused aitavad kaasa Vabariigi Valitsuse poolt 2021. aasta aprillis heaks kiidetud riikliku valdkonna arengukava „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (edaspidi *PõKa*) eesmärkide saavutamisele. Sekkumine panustab PõKa teaduse ja innovatsiooni ning teadmussiirde tegevussuunda. Tegevuste eesmärk on toetada teadmiste ja innovatsiooni rakendamist põllu- ja maamajanduses, suurendada teadus- ja arendustegevuse sidusust ettevõtlusega ning tugevdada AKIS osapoolte koostööd. Toetuse kaudu panustatakse ka PõKa digipöörde, kliimamuutustega kohanemise, keskkonnahoidliku tootmise ning noorte ja uute ettevõtjate kaasamise eesmärkidesse.

Eelnõu eesmärk on AKIS-e raames suurendada paindlikkust teadmussiirdeteenuste kasutamisel, arendades põllu- ja maamajanduse, toidu käitlemise ning põllumajandussaaduste töötlemisega tegelevate ettevõtjate ning regionaalministri määruse nr 113 „Perioodi 2023–2027 nõuandeteenuse osutamise toetus“ nõuetele vastavate nõuandeteenuse osutajate (edaspidi *nõustaja*) teadmisi ja oskusi, pakkudes personaalset ning taotleja vajadustest lähtuvat ekspertteavet. AKIS osakut on võimalik kasutada teaduseksperdiisiks või nõustamisteenuseks, koolitusel osalemiseks, või kombineerides kõiki neid võimalusi, sõltuvalt kasutaja individuaalsest vajadusest. Toetus suurendab AKIS osapoolte (tootjad, teadlased, nõustajad, koolitajad ja ettevõtlusorganisatsioonid) koostööd, kiirendab innovatsiooni ja teaduspõhiste

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115&from=ET>

² [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 | Maaeluministeerium \(agri.ee\)](#)

lahenduste jõudmist praktikasse ning toetab teadmuspõhist ettevõtluskultuuri kooskõlas Euroopa roheleppe ja ÜPP strateegiakavade eesmärkidega.

Toetatavad tegevused hõlmavad koolitusi, nõustamist, teaduslikku ekspertiisi ja nende kombinatsioone, sh toote- ja teenusearendust, ärimudeli täiustamist ning andmepõhise juhtimise ja digitaliseerimise ning tehnoloogiaalaseid konsultatsioone. Teenuseid osutavad pädevad ja erapooletud asutused, kellel on valdkondlik kompetents ning kogemus teadmussiirde, teadus- ja arendustegevuse või koolituse pakkumisel. Nendeks on näiteks kõrgkoolid, teadus- ja arendusasutused, kutseõppeasutused, täienduskoolitusasutused, standardimis- ja akrediteerimisasutused, insenertehnilised ettevõtted ning muud valdkondlikud eksperdid. Tegu on täiendava meetmega nõuandeteenusele, kus nõustaja saab olla osaku taotleja, kuid mitte teenusepakkuja. AKIS osaku raames ei saa toetust tegevusele, mida pakutakse nõutaval tasemel nõuandeteenuse osutamise toetuse raames. AKIS osaku teenuspakkujate ring on lai, et tagada erinevate vajadustega ettevõtjatele parim võimalik juurdepääs erialasele või ettevõtlust toetavale kompetentsile.

Selliste teenuste pakkumise vajadus tuleneb Eesti põllu- ja maamajanduse arengusuundadest, kus ettevõtted seisavad silmitsi kiirelt muutuvate tehnoloogiate, keskkonnanõuete ja turuoludega. PõKa seab eesmärgiks teadmiste ja innovatsiooni parema rakendamise ettevõtluses, digipöörde soodustamise ning kompetentsete spetsialistide ja nõustajate järelkasvu tagamise. AKIS osaku toetus aitab neid eesmärke ellu viia, võimaldades ettevõtjatel ja nõustajatel saada vajadustele vastavat, ajakohast teadus- ja tehnoloogiapõhist teavet.

Sekkumise eesmärk, sekkumisviisid ja võimalikud tegevused eesmärgi saavutamiseks selgitati välja sektori esindusorganisatsioonide esitatud ettepanekute põhjal Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi juhtimisel toimunud strateegiakava ettevalmistamise arutelude käigus³.

Eelnõu on vajalik strateegiakava kohase AKIS osaku toetuse andmiseks ning toetuse andmise tingimuste kehtestamiseks.

Osaku andmise eesmärk on tagada osaku taotlejale puuduva ekspertteabe nõudluspõhine kättesaadavus, et toetada uute toodete, teenuste ja tehnoloogiate arendamist ning kohandada olemasolevaid lahendusi, kasvatades seeläbi põllumajanduse ja metsanduse sektori konkurentsivõimet. Eesmärk saavutatakse teadus- ja tehnoloogiasiirde ning koostöö kaudu teadusasutuste, arendusasutuste ja sõltumatute ekspertidega, võimaldades kasutada ka rahvusvahelist ekspertiisi.

Käesoleva meetme puhul on taotlejale loodud võimalikult madala halduskoormusega protsess, kõik vajalikud andmed esitab osaku taotleja ühekordselt taotluses ning erinevad seotud asutused suhtlevad omavahel andmevahetuse teel, et vältida topeltandmete esitamist. Näiteks kontrollib osaku taotleja ja toetuse saaja kvalifikatsiooni jaoks vajalikku infot üks asutus, toetust hindab teine asutus, kuid nendevaheline infovahetus toimub ilma, et taotleja peaks samu dokumente korduvalt esitama. Taotlemisel on dokumentide esitamise nõuded lahendatud paindlikult, teadmussiirde tegevuse pakkuja kohta võib esitada näiteks kas väljavõtte hinnakirjast, ametliku tõendi või koolituspakkumise mitme osaku taotleja kohta. Üks osaku taotlus võib sisaldada erinevaid sama pakkuja teadmussiirde tegevusi, üks osaku taotleja saab osakut kasutada korduvalt. Kuna meede rakendub esmakordselt, ei ole võimalik halduskoormust hinnata

³ [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021- 2027 ettevalmistamine](#)

võrreldes varasema sama toetusega, kuid meetme ülesehitamisel on lähtutud HÕNTE § 41 põhimõttest, et taotleja halduskoormus oleks minimaalne, sealhulgas andmete ükskordse esitamise printsiibist ja asutuste vahelisest koostööst. Eeldatavalt tagab selline korraldus taotlejatele ja teenusepakkujatele lihtsama ja kiirema protsessi ning vähendab vigade esinemist ja asjatute taotluste esitamist.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna valdkonnajuht Terje Kaelep (terje.kaelep@agri.ee) ja nõunik Kristiina Niilits (kristiina.niilits@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigussakonna peaspetsialist Maarika Arro (maarika.arro@agri.ee) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 sätestab reguleerimisala.

Määruse eesmärk on kehtestada strateegikava „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava aastateks 2023–2027“ sekkumise 0.1 „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus“ osana antava põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (edaspidi AKIS) osaku andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Määrusega reguleeritakse AKIS osaku raames toetatavaid tegevusi ja teenuseid, millele toetus on suunatud. Määruse eesmärk on aidata kaasa Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava eesmärkide saavutamisele ning tagada toetuste andmise ja kasutamise läbipaistvus.

Määrus hõlmab sätteid toetatavate tegevuste kohta, täpsemaid nõudeid osaku taotlejale ja teenusepakkujale. Lisaks on määruses sätted toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise, kontrollimise, toetuse vähendamise, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise, toetuse maksamise kohta.

Eelnõu § 2 sätestab toetuse andmise eesmärgi.

AKIS-e osaku (edaspidi *osak*) andmise eesmärk on arendada põllu-, metsa ja maamajandustootjate, toidu käitlemise sealhulgas toidutöötlemise ning põllumajandussaaduste töötlemisega tegelevate sektori ettevõtjate teadmisi ja oskuseid ning aidata nõustajatel omandada puuduvaid valdkondlikuks arenguks vajalikke teadmisi. Oluline on ettevõtte arenguvajadustest lähtuv teadmussiire ja koostöö, mis kiirendab uuenduslike ja kõrgema lisandväärtusega toodete, teenuste ja tehnoloogiate väljatöötamist ning rakendamist, tugevdades seeläbi sektori ettevõtjate innovaatilisust ja konkurentsivõimet. Nõustajatel võimaldatakse arendada edasi oma põhivaldkonna teadmisi või laiendada teadmisi teistes valdkondades, et pakkuda kõrgemasemelist nõuandeteenust. Osaku kaasabil suureneb sidusus põllu- ja maamajanduse ning teadus- ja arendustegevuste vahel ning kasvab sektori ettevõtjate innovaatilisus ja konkurentsivõime.

Eelnõu § 3 sätestab toetusele kohalduvad riigiabi tingimused.

Riigiabi on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 107 lõike 1 kohaselt igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest mis tahes vormis antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist. Kuigi riigiabi on üldjuhul siseturuga kokkusobimatu, näeb ELTL ette ka erandeid, mille alusel võib riigiabi teatud tingimustel lubada.

Põllumajandussektori eripärast tulenevalt sisaldab ELTL artikkel 42 riigiabi eeskirjade kohaldamiseks erisätet, mis kajastub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 145 lõikes 2. Selle kohaselt ei kohaldata riigiabi eeskirju toetustele, mis on seotud ELTL I lisas nimetatud toodetega ehk põllumajandustoodetega. Seega kohaldatakse riigiabi nõudeid üksnes juhul, kui toetatav tegevus ei hõlma põllumajandustoodete tootmist, töötlemist ega turustamist. Seega kohaldatakse riigiabi eeskirju juhul, kui osakut taotletakse tegevuseks, mis ei ole seotud põllumajandustoodete tootmise, töötlemise ega turustamisega.

Nõustamis- ja teadmussiirde tegevuste korral on tegemist subsideeritud teenusega, kus osakut (toetus) makstakse teenuse osutajale, kuid riigiabi või vähese tähtsusega abi saajaks loetakse lõppkasusaaja. Vähese tähtsusega abi määra täitumist on võimalik lõppkasusaajal kontrollida riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt kui osakut antakse tegevuse eest, mis ei kuulu ELTL artikli 42 (põllumajanduse erireeglid) kohaldamisalasse, siis käsitletakse seda Euroopa Liidu üldiste riigiabi reeglite järgi. Sellisel juhul on toetus kas vähese tähtsusega abi või riigiabi ning selle andmisel tuleb järgida vastavaid piirmäärasid ja tingimusi.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkti 1 kohaselt on teenuste osutamine metsanduse valdkonnas riigiabi vastavalt komisjoni määruse nr (EL) 2022/2472 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, artikli 48 tähenduses.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkti 2 kohaselt on määruse alusel antav toetus vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) 2023/2831 kohaselt. Tegemist on vähese tähtsusega abiga, mille andmisel järgitakse, et ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks 300 000 eurot. Ühe ettevõtjana käsitletakse kontserni kuuluvaid või muul viisil omavahel seotud ettevõtjaid ning tuleb järgida kumuleerimisreegleid. PRIA kontrollib enne toetuse andmist, et ühele ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks abi ülemmäära. Abi ei tohi olla otseselt seotud ekspordiga ega sõltuda tingimusest, et eelistatakse siseriiklikke kaupu või teenuseid.

Eelnõu § 3 lõike 2 punktis 3 sätestatakse, et toetust võib anda VKEdele riigiabina kooskõlas komisjoni määrus 651/2014 artikliga 18 ja VKE-dele ning suurettevõtetele riigiabina kooskõlas komisjoni määrus 651/2014 artikliga 31. Artikli 18 kohaselt võib osakut anda tingimusel, et täidetud on kõik selles artiklis ja I peatükis sätestatud tingimused (sh väliskonsultandi teenus, mitte-rutiinne iseloom, maksimaalne abimäär 50% ja taotluse esitamine enne tööde algust). Artikli 31 kohaselt võib osakut anda tingimusel, et täidetud on kõik selles artiklis ja I peatükis sätestatud tingimused. Maksimaalne abimäär on 50% antud määruses ja seda ei suurendata. Sama kulu kohta antud abi ei või kumuleerimisel ületada lubatud maksimaalset abimäära. Seega, kui vähese tähtsusega abi ei kasutata ja tuginetakse artiklitele 18 ja 31, on maksimaalne abimäär 50%. Üldise grupierandi määruse alusel osaku taotlemisel ei ole taotleja raskustes olev ettevõtja üldise grupierandi määruse artikli 2 punkti 18 tähenduses.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt, kui teenust osutatakse lõikes 2 sätestatud vähese tähtsusega abina, ei tohi ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ületada komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 3 lõikes 2 sätestatud ülemmäära.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt võetakse vähese tähtsusega abi andmisel arvesse komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid.

Eelnõu § 3 lõike 5 kohaselt käsitletakse vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel kontserni kuuluvaid või muul viisil omavahel seotud ettevõtjaid ühe ettevõtjana komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt.

Eelnõu § 3 lõike 6 kohaselt ei kohaldata määrust juhtudel, mis on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 1 lõigetes 2–6, komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 1 lõikes 1 ning komisjoni määruse (EL) nr 2022/2472 artikli 1 lõigetes 3–7. See tähendab, et toetuse andmise piirangud ja välistused, mis on nimetatud Euroopa Liidu riigiabi õigusaktides, rakenduvad ka käesoleva määruse alusel toetuse taotlemisel ja andmisel ning nendel juhtudel toetust ei anta.

Eelnõu § 4 sätestatakse osaku raames toetatavad tegevused.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, et osak on sihtotstarbeline ning suunatud vajaliku puuduva ekspertteabe saamiseks, et saavutada §-s 2 sätestatud eesmärgid. Koolitus tähendab siinkohal sihtrühma vajadustele kohandatud teadmiste ja oskuste arendamist struktureeritud õppetegevuse käigus. Nõustamise ja konsultatsioonide all mõeldakse individuaalset või organisatsioonile suunatud ekspertnõu andmist erialaspetsialistidelt. Siin ei ole mõeldud AKIS nõuandeteenuse raames pakutavat teenust nõustajate nimekirja kantud nõustajate poolt. Teaduslik ekspertiis viitab teadus- või arendusasutuse professionaalsele hinnangule või analüüsile, nt teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse mõistes TA-ekspertiis, sh TAIKS-i andmekogus registreeritud eksperdi ekspertarvamus. Taotleja saab vastavalt oma vajadusele koostada endale sobiva kombinatsiooni koolitusest, nõustamisest ja teaduslikust ekspertiisist, et saavutada enda poolt nimetatud eesmärgid.

Toetatavaid teadmussiirde tegevusi on eelnõukohaselt kaheksa. Tegevused katavad laia spektri teadmiste ja oskuste vajadusi, sh tehnilise arenduse ja töökorralduse parendamise uute innovaatiliste lahenduste kasutuselevõtu kaudu, kvaliteedi- ja vastavusnõuete täitmise, ärimudeli uuendamise ja andmepõhise juhtimise võimekuse loomise. Toetus on lubatud üksnes juhul, kui sama tegevust ei rahastata teistest ÜPP sekkumistest, vältimaks topeltrahastust.

Toote- või teenusearenduse tehnoloogiaalased konsultatsioonid (lg 1 p 1) aitavad ettevõttel uue idee viia teostatava lahenduseni. See võib tähendada uute toidutoodete või kõrvalsaaduste väärimise lahenduste väljatöötamist, säilivus- ja pakendustehnoloogiate valikut. Ekspertnõu keskendub sobivate tehnoloogiate valikule, arendusplaanile ja riskide vähendamisele. Lubatud on teaduslik ekspertiis, sh katsed või prototüüpimisega seotud analüüsid, mille eesmärk on konkreetse lahenduse sobivuse tõendamine.

Toetatavad on ka sellised tootmis- või tehnoloogiaalased konsultatsioonid (lg 1 p 2), mis on suunatud ettevõtte protsesside uuenduslikule tõhustamisele. Eesmärk on saavutada sujuvam tootmine, parem ressursikasutus ja stabiilsem kvaliteet, mis suurendab konkurentsivõimet. Toetatavad on protsessi-, turundus- ning organisatsiooni- ja juhtimisinnovatsiooni alased konsultatsioonid (nt lühikeste tarneahelate ja otseturustuse lahenduste kavandamine ja juurutamine). Toetatavad on ümberkujundused, millel on selge uuenduslik iseloom ja mõju ettevõtte väärtusahelale. Toetatavad ei ole tegevused, mis on suunatud tavapäraste tööprotsesside või rutiinse töökorralduse parenduseks. Näiteks ei ole toetatavad tavapärane

müügiplaani koostamine; rutiinne kvaliteedikontrolli juhendi uuendamine ilma sisulise protsessiinnovatsioonita.

Metroloogia, standardiseerimise, akrediteerimise ja sertifitseerimise alased konsultatsioonid (lg 1 p 3) aitavad nõuetele vastavaks muutuda või nõuetele vastavuse taset hoida, usaldusväärseid mõõtmistulemusi saada ja kvaliteeti tõestada. Ettevõtete jaoks tähendab see näiteks mõõteseadmete korrektset kalibreerimist, toiduohutuse süsteemide rakendamist, mahe- või muude kvaliteedimärgiste nõuete täitmist ning vajadusel laboriprotseduuride korrastamist. Korrektsed standardid ja sertifikaadid avavad turge ning vähendavad rikkumis- ja tagasilükkamise riski ja suurendavad tarbijate usaldust.

Täienduskoolitusel osalemine, sh mikrokvalifikatsiooni omandamine (lg 1 p 4), võimaldab sihipäraselt täiendada kompetentse, mida on vaja uute lahenduste kasutuselevõtuks. Põllumajanduses on tüüpilised teemad täppisviljelus, taime- ja loomatervis, toiduohutus, jätkusuutlikud praktikad ning digioskused. Mikrokvalifikatsioonid annavad selgelt mõõdetava õpiväljundiga pädevuse.

Õppereisil või -päeval, sh välisriigis toimuval koolitust sisaldaval erialamessil (lg 1 p 5), osalemine annab võimaluse tutvuda toimivate lahendustega ja hinnata nende sobivust oma ettevõtte tingimustesse. Võimalik on näha kaasaegseid tehnoloogiaid ja korraldusvõtteid näidistaludes, töötlemisettevõtetes või messidel, võrrelda alternatiive ja võtta kaasa praktilised teadmised, mida saab rakendada. Messidel osalemisel katab osak ainult osalustasu või täiendava koolituskulu, mitte reisikulud. Messil osalemise toetuse eelduseks on, et messiprogrammis sisaldub koolituslik või selgelt teadmussiiret või ettevõtlusarendust toetav osa ning see peab olema seotud toetatava tegevusvaldkonnaga, nagu on nimetatud käesoleva paragrahvi lõikes 3. Pelgalt messi külastamine väljapanekutega tutvumiseks ei ole toetatav tegevus.

Ärimudeli arendamise, muutmise või täiendamise alased konsultatsioonid (lg 1 p 6) aitavad kujundada väärtuspakkumist ja tulumudeleid. Põllumajanduses tähendab see näiteks otseturustuse ja lühikeste tarneahelate ülesehitamist, ühisturustuse või koostöövormide kavandamist, kõrvalsaaduste ringmajanduslikku väärindamist ja hinnastrateegia korrigeerimist. Tulemuseks on paremini toimiv ja tururiskide suhtes vastupidavam äri.

Intellektuaalomandi kaitse alased konsultatsioonid (lg 1 p 7) tagavad, et välja töötatud lahendused, kaubamärgid või retseptid oleksid kaitstud ja neid saaks ohutult kommertsialiseerida. See on oluline nii tehnoloogiliste uuenduste kui ka toodete eristamiseks turul, võimaldades teha koostööd partneritega ja kaasata investeringuid ilma, et ettevõtjad loovutataks kontrolli enda loodu üle.

Andmepõhise juhtimise ja otsustamise võimekuse suurendamise alased konsultatsioonid (lg 1 p 8) keskenduvad sellele, kuidas koguda, ühildada ja kasutada ettevõtte andmeid otsustusteks. See võimaldab andurite ja masinate kogutud andmeid siduda juhtimissüsteemide ja selgete tulemusnäitajatega ning rakendada analüütilisi tööriistu, mis aitavad prognoosida saaki, optimeerida sööta või energia tarbimist ja vähendada riske. Nii muutuvad otsused kiiremaks, täpsemaks ja kulutõhusamaks. Saadud uus teave võib olla andmeanalüüsi, andmete tõlgendamise või andmete parema kogumise praktikate alane.

Eelnõu § 4 lõike 2 eesmärk on tagada, et osaku raames toetatavad tegevused vastaksid osaku lõppkasusaaja tegelikele arenguvajadustele ning looksid ettevõtjale lisandväärtust võrreldes

olemasolevate AKIS-e teadmussiirde-, nõuande- ja innovatsiooniteenustega. Osak ei ole mõeldud tavapäraste koolitus- või nõustamisteenuste rahastamiseks, vaid nende olukordade jaoks, kus osaku taotleja vajab spetsiifilist, kõrgema kompetentsusega või teaduspõhist ekspertteavet.

Osaku fookus on ettevõtteid aidata individuaalsete arengutõkete ületamisel ja nende innovatsioonivõimekuse suurendamisel, võimaldades neil ligipääsu täiendavale ekspertteabele ja teha koostööd kitsamalt spetsialiseerunud asjakohaste erialaspetsialistidega. Selline lähenemine täiendab olemasolevat teadmussiirde-, nõuande- ja innovatsioonitegevuste raamistikku.

Osaku puhul on rõhuasetus individuaalsusel. Iga tegevus peab lähtuma konkreetse osaku lõppkasusaaja arengueesmärkidest. Nendeks võib olla nt tehnoloogiline uuendus, toodete lisandväärtuse kasvatamine, digitaliseerimise juurutamine või keskkonnasõbralike tootmistavade rakendamine. Selline individuaalne lähenemine aitab vältida dubleerimist teiste ÜPP sekkumistega. Toetus peab panustama osaku lõppkasusaaja tegelikku arengusse, mitte ei ole mõeldud korraliste tegevuste kulude katmiseks. Osaku lõppkasusaaja saab kasutada just tema vajadustel kohanduvat ekspertiisi ja teenuseid, mis toetavad strateegilisi muudatusi või innovatsiooni ettevõttes ning mille tulemusel paraneb osaku lõppkasusaaja konkurents- ja kohanemisvõime.

Eelnõu § 4 lõige 3 määratleb tegevusvaldkonnad, milles on lubatud kasutada määruse alusel antavat osakut. Osaku taotluse esitamisel märgib lõppkasusaaja taotlusele valdkonna, millesse toetatav tegevus on suunatud. Lisaks selgitab, kuidas toetatav tegevus panustab valitud valdkonda, nt toote- või teenusearenduse tehnoloogiaalase konsultatsiooni võtmise puhul peab olema kirjeldatud, miks lõppkasusaajal taimekasvatuse valdkonnas sellist teenust vaja on. Iga tegevus peab panustama ühe või mitme ÜPP strateegiakava erieesmärgi saavutamisse, et katta kogu põllumajandus- ja toidusüsteemi väärtusahel. Osak on suunatud teadmus- ja tehnoloogiapõhiste muudatuste elluviimiseks vajaliku teabe varumisse, et toetada ettevõtjaid konkurentsivõime ja sissetulekute stabiilsuse ning väärtusahelas positsiooni tugevdamisel, panustada kliima- ja keskkonnasihtide täitmisesse, aidata kaasa elurikkuse säilitamisele ning teadmiste, innovatsiooni ja digitaliseerimise rakendamisele maapiirkondades.

Taimekasvatus ja aiandus (lg 3 p 1), sh mahetootmine, on olulised Eesti toidujulgeolekule, aga sektori arengut survestavad ilmastikuriskid, sisendihindade kõikumine ja nõuded taimekaitses, samas on pikaajalise tootmisvõime eelduseks hoida mulla viljakust stabiilselt heas seisus. Osak antud valdkonnas saab aidata saagikuse tõstmise, kvaliteedi stabiliseerimisega, mullatervise hoidmise ning tootmise ressursitõhususe suurendamisega, toetades samaaegselt nii majanduslikke kui ka keskkonnaeesmärke.

Loomakasvatus ja mesindus (lg 3 p 2), sh mahe, on paljudes maapiirkondades sissetuleku ja tööhõive kese. Sektori jätkusuutlikkuse tagamiseks on vaja lahendusi metaani- ja ammoniaagiheite vähendamiseks, loomade tervise ja heaolu parandamiseks ning antibiootikumide sihipärasemaks kasutuseks. Mesindus toetab tolmeldamist ja elurikkuse säilimist. Nende valdkondade prioriteetne toetamine aitab vähendada keskkonnajalajälge, tõsta tootmise vastupanuvõimet ja kvaliteeti ning kaitsta tootjate tulubaasi.

Toidusüsteemide valdkond (lg 3 p 3) hõlmab endas toidu tootmist, töötlemist, toiduohutust, tarneahela korraldust ja müügi edendamist. Oluline on lisandväärtust suurendada läbi väärimise ja kõrvalsaaduste ringkasutuse. Toiduohutuse ja jälgitavuse tugevdamine ning

lühikeste tarneahelate arendamine on valdkondlikult olulised. Turundus- ja müügivõimekuse tõstmine parandab tootjate läbirääkimispositsiooni.

Põllumajanduslik ühistegevus, ettevõtlus ja juhtimine (lg 3 p 4) on seatud fookusesse, kuna Eesti põllumajandus on struktuurselt killustunud, kuid samas on üksiktootjate turujõud piiratud. Koostöö, ühisturustus, professionaalne juhtimine ja riskijuhtimine võimaldavad vähendada kulusid, jagada riske, võtta kiiremini kasutusele innovaatilisi lahendusi ning toetada põlvkonnavahetust. Eelnimetatud võimekuste arendamine on eeltingimus, et investeeringutest tekiks püsiv tootlikkuse ja konkurentsivõime kasv.

Põllumajanduskeskkonna valdkonna (lg 3 p 5) toetamine, sh rohestamine, agrometsandus ja taastav põllumajandus, on otseselt suunatud kliimaeesmärkide ja looduskapitali hoidmisele. Süsiniku sidumine, mullatervise parandamine ja elurikkuse toetamine suurendavad tootmise vastupidavust ilmastikuriskidele. Valdkondliku teadmuse suurendamine aitab täita ÜPP keskkonna- ja kliimasihte viisil, mis on ühtaegu ökonoomselt mõistlik ja ökoloogiliselt tõhus.

Põllumajandussektori digitaliseerimine (lg 3 p 6) on horisontaalne võimendaja, mis aitab üle minna andmepõhisele otsustamisele, täppisviljelusele, automatiseerimisele ja kaugseirele. Digilahendused vähendavad sisendikulu, leevendavad tööjõupuudust ning alandavad nii ettevõtja kui ka riigi halduskoormust. Digitaliseerimise toetamine kiirendab teadmiste levikut ja innovatsiooni ülevõttu, mis on kooskõlas ÜPP eesmärgiga soodustada teadmussiiret ja innovatsiooni.

Põllu- ja maamajanduse ning toidutoomise uued tehnoloogiad (lg 3 p 7), sealhulgas uuendtoit, uued valguallikad ja aretustehnoloogiad, on vajalikud toidujulgeoleku tugevdamiseks, impordisõltuvuse vähendamiseks ja kliimajalajälje alandamiseks. Need loovad uusi turuvõimalusi ning võimaldavad tootmist ümber kujundada ressursitõhusamaks ja vastupidavamaks. Tehnoloogilise arengu varajases faasis on erasektori investeerimisvalmidus sageli piiratud kõrge riski tõttu. Seetõttu on avaliku toetuse sihistatud panus põhjendatud ja kooskõlas ÜPP eesmärgiga soodustada innovatsiooni ning üleminekut kestlikumatele tootmisviisidele.

Eelnõu § 4 lõige 4 sätestab tegevused, mille elluviimist ei toetata. Osakut ei saa kasutada turundus- ja müügiplatvormide, nagu veebilehe või e-poe, loomiseks ega rutiinseks tarkvaraarenduseks või versiooniuuendusteks, sest need on ettevõtte tavapärase tegevuskulud. Samuti ei rahastata ettevõttesiseste protsesside või teenuste arendamist, mille tulemus on suunatud peamiselt operatiivse töökorralduse optimeerimisele, mitte uue teadmise või tehnoloogilise lahenduse rakendamisele (nt uuenduslik lahendus võib olla *lean* juhtimine põllumajanduses).

Kirjanduspõhist teostatavusuuringut ja turu-uuringut ei toetata, kuna need ei hõlma lõppkasusaajale vajaliku rakendusliku ekspertiisi siiret ega uue tehnoloogia või meetodi valideerimist. Samuti ei rahastata teenuspakkuja enda toodete alast nõustamist (nt väetisealane nõustamine ei saa olla nõustatud väetist turustava ettevõtte poolt), vältimaks huvide konflikti ja müügitoe katmist AKIS vahenditest; see ei välista sõltumatu eksperdi konsultatsiooni, mis võrdleb alternatiivseid tehnoloogiaid.

Eelnõu § 4 lõige 5 sätestab, et tegevustega ei tohi alustada enne taotluse esitamist. See tähendab, et enne taotluse esitamist ei tohi alustada toetatava tegevuse elluviimist, võtta sellega seotud siduvaid kohustusi. Siduva kohustuse võtmisena käsitatakse eelkõige lepingu sõlmimist,

tellimuse kinnitamist või muud kohustust, mille täitmine on lõppkasusaajale ja teenuseosutajale õiguslikult siduv. Samuti peavad toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid, näiteks arved, üleandmise-vastuvõtmise aktid või muud samaväärsed dokumendid, olema väljastatud kõige varem taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Nõue aitab tagada võrdse kohtlemise, osaku sihipärase kasutamise ning selle, et osak antakse üksnes tegevustele, mille elluviimise otsus sõltub toetuse saamisest.

Eelnõu § 5 sätestab toetuse määra ja suuruse.

Eelnõu § 5 lõiked 1 ja 2 sätestavad, et maksimaalne summa ühe osaku kohta on 3000 eurot ning osakut antakse kuni 90 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. See tähendab, et lõppkasusaaja peab ise rahastama osaku raames läbi viidud tegevust vähemalt 10 protsendi ulatuses. Osakut antakse kuni 90 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, kuid välja makstava osaku summa ei tohi ületada 3000 eurot. Näiteks, kui toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumus on 2200 eurot, siis väljamakstav osaku summa on 1980 eurot, ning lõppkasusaaja peab ise finantseerima 10 protsenti ehk 220 eurot osaku kogumaksumusest. Juhul kui taotletav summa on suurem kui on maksimaalne osakusumma, siis on lõppkasusaaja omafinantseering selle võrra suurem. Juhul kui teadmussiirde teenuse osutaja soovib suuremat ettemaksu kui määruses sätestatud, siis on see teadmussiirde teenuse osutaja ja lõppkasusaaja omavaheline kokkulepe.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt antakse osakut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena.

Eelnõu § 5 lõige 4 sätestab, et mitme lõppkasusaaja nimel võib esitada ühistaotluse. Sel juhul rakendub lõikes 2 sätestatud väljamakstava osaku määr iga lõppkasusaaja abikõlblikele kuludele eraldi. Kui ühistaotluses on vähem kui viis lõppkasusaajat, kujuneb taotluse maksimaalne maht lõppkasusaajate individuaalsete piirsummade summana. Juhul kui mitme lõppkasusaaja nimel esitatud taotluses on viis või rohkem lõppkasusaajat, siis on maksimaalne osakusumma 15 000 eurot kalendriaastas.

Näiteks kolme lõppkasusaajaga nimel esitatud taotluses, kus iga lõppkasusaaja toetuse maksimaalne suurus on 3000 eurot, on kogu mitme lõppkasusaaja nimel esitatud taotluse maksimaalne maht 9000 eurot. Kui grupis on kuus lõppkasusaajat, on kogu ühistaotluse maksimaalne toetussumma 15 000 eurot, sõltumata sellest, et individuaalne piirsumma jätkuvalt kehtib igale lõppkasusaajale eraldi. Kogu osaku summa jaguneb lõppkasusaajate vahel vastavalt nende abikõlblikele kuludele ning osaku määra rakendatakse igale lõppkasusaajale individuaalselt.

Näiteks kui kolmest lõppkasusaajast üks on juba varem kasutanud ära 1500 eurot oma individuaalsest 3000 euro suurusest piirsummast, siis ühistaotluse maksimaalne summa on 7500 eurot ($2 * 3000 + 1 * 1500$). Kui grupis on viis lõppkasusaajat ja üks neist on eelnevalt kasutanud 1500 eurot toetust, on kogu ühistaotluse maksimaalne summa 13 500 eurot ($4 * 3000 + 1 * 1500$).

Kui grupis on kuus lõppkasusaajat, kehtib ühistaotlusele samuti üldine ülempiir 15 000 eurot ning individuaalne maksimaalne piir iga lõppkasusaaja kohta on 3000 eurot. Näiteks juhul, kui ühel lõppkasusaajal on varasemalt kasutatud 1500 eurot ehk tal on alles kasutamiseks veel 1500 eurot, siis toetuse jagamisel on olukord, kus sellest summast katab üks lõppkasusaaja oma

abikõlblikud kulud 1500 euro eest ja ülejäänud 13 500 eurot jaotub viie lõppkasusaaja vahel (2700 eurot igaühele). Selliselt on võimalik kombineerida erinevate lõppkasusaaja toetuse jääke nii, et kogu osaku maksimumpiir 15 000 eurot ära kasutatakse, kus individuaalsed limiidid jaotuvad vastavalt varem kasutatud osakusummadele ja lõppkasusaajate arvule.

Iga lõppkasusaaja võib kasutada vähem kui tema maksimumne limiit ehk näiteks juhul, kui ühel lõppkasusaajal on jäänud kasutada vaid 1500 eurot, võivad kõik grupi liikmed soovi korral piirata ka enda taotlust selle summaga, st igaüks kasutab 1500 eurot, siis oleks osakusumma kuue lõppkasusaaja puhul kokku 9000 eurot. Kui ülejäänud lõppkasusaajad soovivad suuremat osakut, võivad nad individuaalses mahus (nt 2700 eurot) oma osa katta, kuid see eeldab kokkulepet ning võimalik, et suuremat omafinantseeringut. Sellisel juhul peab arvest selgelt nähtuma, millises mahus iga ettevõtte oma aastasest individuaalsest osakupiirist kasutab ning kuidas ülejäänud omaosalused arveldatakse osaku väliselt. Osaku omaosaluse määr teenuse lõppkasusaajale on vähemalt 10 protsenti osaku abikõlblikust maksumusest.

Kui lõppkasusaaja on käibemaksukohustuslane siis on abikõlblik ainult tegevuse ilma käibemaksuta summa. Näiteks, kui toetatava tegevuse maksumus koos käibemaksuga on 2728 eurot ning lõppkasusaaja on käibemaksukohustuslane, siis tegevuse abikõlbliku kulu maksumus on 2200 eurot, millest osakusumma 1980 eurot, ning taotleja peab teenuse pakkujale maksma käibemaksu osa ehk 528 eurot ning finantseerima abikõlbliku kulu maksumusest 10 protsenti ehk 220 eurot osaku kogumaksumusest. Kokku peab lõppkasusaaja teenusepakkujale tasuma 748 eurot.

Eelnõu § 5 lõiked 5 ja 6 sätestavad, et lõppkasusaaja omaosaluse määr on vähemalt 10% toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest või riigiabina antava abi puhul 50%. See tähendab, et iga lõppkasusaaja lõikes peab tasuma minimaalselt kümnendiku vastava tegevuse kuludest. Mitme lõppkasusaaja nimel esitatud taotluse korral rakendub omaosaluse nõue iga lõppkasusaaja abikõlblikele kuludele eraldi. Kulude jagamine peab võimaldama selgelt tuvastada, millise osa kogukulust katab osak ja millise osa iga lõppkasusaaja omafinantseering.

Eelnõu § 6 sätestab abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Eelnõu § 6 lõikes 1 selgitatakse, millised kulud on toetatava tegevuse raames abikõlblikud ning millised nõuded nendele kuludele kehtivad. Abikõlblikud kulud on need kulud, mis on vajalikud toetatava tegevuse elluviimiseks ning on tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil.

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse, et toetatava tegevuse eest tasu ehk toetatud tegevuse pakkuja teenuse tasu all mõistetakse tasu toetatavates valdkondades teabe eest, mille sisuks on taotleja ärielistest eesmärkidest lähtuvate vajalike teadmiste ja oskuste pakkumine. See hõlmab konsultatsioone, juhendamist, analüüsi või analüüsi meetodika koostamist või teadmussiirde ürituse läbiviimist. Abikõlblik on üksnes otsene teenuse maksumus vastava hinnakirja, lepingu või hinnapakumise tingimustel. Pakkumuses on fikseeritud töömaht ja tulemid, mis on otseses seoses osakueesmärgi saavutamise. Teenustasu ei hõlma ega muuda abikõlblikuks teenusepakkuja arvel esitatud muid kõrvalkulusid, sealhulgas transpordi-, majutus- ja muid töölähetuskulusid, samuti ei sisalda see taotleja tavapäraseid tegevus- ja üldkulusid.

Abikõlbliku kuluna koolituse osalustasu ja teadmussiirde tegevuses osalemisel mõistetakse registreerimis- või õppetasu, mis on makstud koolituse, seminari, töötoa, teabepäeva, demopäeva või muu teadmussiirde ürituse korraldajale vastavalt hinnakirjale, pakkumusele või

lepingule. Abikõlblik on üksnes tasu, mis on otseselt seotud konkreetse toetatava tegevusega. Osalustasu ei hõlma ega muuda abikõlblikuks osalejale üritusega kaasnevaid transpordi-, majutus- või muid töölähetuskulusid ega osaleja tavapäraseid tegevus- ja üldkulusid.

Abikõlblik ei ole nõuandeteenuse osutaja poolt osutatud nõustamine, kuna nad on antud määruses lõppkasusaaja rollis.

Eelnõu § 6 lõikes 3 sätestatakse kulud, mis ei ole toetatava tegevuse elluviimise kontekstis abikõlblikud. Näiteks ei ole abikõlblikud enne taotluse esitamist tehtud kulud ega kulud, mis on seotud maksude, litsentside, trahvide või intressidega. Samuti ei ole abikõlblikud kulud, mis on seotud investeeringutega tootmis- või töötlemisseadmetesse, ega kulud, mis on seotud ettevõtte ümberkorraldamisega või ülevõtmisega jne.

Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, artikli 73 lõikes 3 sätestatud kulud, milleks on:
 - a) põllumajandustoodete tootmise õiguste ostmise;
 - b) toetusõiguste ostmise;
 - c) maa ostmise;
 - d) loomade ost ning üheaastaste taimede ost ja nende taimede istutamine muul eesmärgil kui:
 - i) loodusõnnetuse, ebasoodsate ilmastikutingimuste või katastroofi tagajärjel kaotatud põllumajandusliku või metsamajandusliku potentsiaali taastamine;
 - ii) kariloomade kaitsmine suurkiskjate eest või kasutamine masinate asemel metsanduses;
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 (45) artikli 2 punktis 24 määratletud ohustatud tõugude kasvatamine artiklis 70 osutatud kohustuste alusel või
 - iv) geneetilisest erosioonist ohustatud taimesortide säilitamine artiklis 70 osutatud kohustuste alusel.
 - e) laenuintress, välja arvatud toetuste puhul, mis on antud intressitoetusena või tagatistasu toetusena;
 - f) investeeringud suuremahulisse taristusse, mille liikmesriik on kindlaks määranud oma ÜPP strateegiakavas ja mis ei ole osa määruse (EL) 2021/1060 artiklis 32 sätestatud kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiatest, välja arvatud lairibaühendusse ja ülejutuste või rannikukaitsega seotud ennetusmeetmetesse, mille eesmärk on vähendada võimalike loodusõnnetuste, ebasoodsate ilmastikutingimuste või katastroofide tagajärgi;
 - g) investeeringud metsastamisse, mis ei ole vastavuses keskkonna- ja kliimaeesmärkidega lähtuvalt kestliku metsanduse põhimõtetest, mis on välja töötatud üleeuroopalistes metsastamise ja taasmetsastamise suunistes.
- 2) käibemaks, kui see on käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav;
- 3) kulu, mis on tehtud enne taotluse esitamist või taotluse esitamise päeval;
- 4) taotleja tavapärane tegevus- ja üldkulu, milleks on näiteks remondi, rendi, üüri, sidekulu ning muu tavapärane tegevus- ja üldkulu;
- 5) sularahamakse, lepingu sõlmimisega või kindlustamisega seotud kulu, intress, leppetrahv ja viivis, tagatismakse ning finantsteenusega seotud muu kulu;
- 6) riigilõiv, rahatrahv ja rahaline karistus ning vaide- ja kohtumenetluse korral menetluskulud;
- 7) maa ja olemasoleva ehitise ostmise, üürimise ja rentimise kulu;
- 8) transpordi-, majutus- jm töölähetuskulu;
- 9) kulu, mis on kaetud riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muu tagastamatu riigiabiga;
- 10) Topeltrahastamise vältimiseks ei ole abikõlblik ükski osakuga seotud kulu, mis on juba osaliselt või täies ulatuses kaetud arendusosaku, nõuandeteenuse, innovatsioonikoostöö

projektide või AKIS arendamise toetusega. Juhul kui osakut antakse § 8 lõike 1 punkti 4 alusel toiduainete tootmisega tegelevale ettevõttele, tuleb topeltrahastamise kontrollimisel arvesse võtta ka ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määrust nr 8 „Perioodi 2021–2027 innovatsiooni- ja arendusosaku toetuse andmise tingimused ja kord“ ja samu tegevusi ei tohi rahastada. Taotleja kohustub tagama ja tõendama, et sama kuluühikut ei hüvitata mitmest allikast. Piiritluste eesmärk on suunata toetus sihipäraselt teadmiste ja ekspertiisi omandamisse ettevõtte arenguvajadustest lähtuvalt, vältides samal ajal tavapäraste äritegevuste, turunduse või müügitoe rahastamist.

Kui taotleja esitab taotluse näiteks 2026. aastal, kontrollitakse topeltrahastust kogu taotluse kulude abikõlblikkuse perioodi kohta ning tagasiulatuvalt vähemalt ÜPP 2023–2027 perioodi algusest (st alates 1.01.2023), et sama kulu ei oleks juba kaetud AKIS nõuandeteenuse, arendusosaku, innovatsioonikoostöö projektide abil. AKIS arendustoetuse käskkirjaliste tegevuste osas kontrollib kattuvust METK. Kontroll hõlmab ka paralleelselt käimasolevaid projekte. Taotluse esitamise järgselt PRIA teeb võimalike kattuvuste tuvastamiseks ristkontrollid asjakohaste registritega ja esitatud andmetega.

11) osaku elluviimise seisukohast põhjendamatult ja ebaoluline kulu.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse lõppkasusaaja, kes saab osakut määruse raames taotleda. Lõppkasusaaja on ettevõtja äriseadustiku tähenduses, sealhulgas ka ettevõtjaid ühendav tulundusühistu või maaparandusühistu. Esindusorganisatsiooni puhul võib taotleja olla sõltumata tegutsemisvormist. Ettevõtja käesoleva määruse tähenduses on ettevõtja füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ja kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus. Äriühing on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu. Lõppkasusaaja võib olla ka nõustaja, kes on kantud nõuandeteenust osutavate nõustajate nimekirja.

Eelnõu § 8 sätestab nõuded lõppkasusaaja kohta.

Eelnõu § 8 lõikes 1 sätestatakse nõuded osakut taotleva ettevõtja põhitegevusala valdkonna kohta. Ettevõtja eelmise majandusaasta põhitegevusala peab taotluse esitamise ajal äriregistri andmetel olema määratletud Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori EMTAK 2025 (edaspidi *EMTAK 2025*) kohaselt ning kuuluma ühte järgmistest tegevusvaldkondadest vastavalt eelnõu § 8 lõike 1 punktides loetletule:

EMTAK kood	Tegevusalad
A01	Taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad (v.a A017: Jahindus ja seda teenindavad tegevusalad) Siia kuuluvad näiteks: A011: Üheaastaste põllukultuuride kasvatus; A012: Mitmeaastaste taimede kasvatus; A013: Taimede paljundamine; A014: Loomakasvatus; A015: Segapõllumajandus; A0116: Põllumajandust abistavad tegevusalad ja saagikoristusjärgsed tegevused.
A021	Metsakasvatus jm metsamajanduse tegevusalad Siia kuulub nt metsa istutamine, taasmetsastamine, harvendamine, metsakaitse, võsa, paberipuu ja küttepuude kasvatus, metsapuid kasvatavate puukoolide tegevus.
A023	Loodussaaduste, v.a puidu varumine

	Siia kuulub näiteks loodussaaduste kogumine (nt metsaseened, marjad, pähklid, tammetõrud, sammal, jne).
C10	Toiduainete tootmine (v.a C102 kala, koorikloomade ja molluskite töötlemine ja säilitamine) Siia kuulub näiteks: C101: Liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine; C103: Puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine; C104: Taimse ja loomse õli ja rasva tootmine; C105: Piimatoodete ja toidujää tootmine; C106: Jahu ja tangainete, tärklise ja tärklisetoodete tootmine; C107: Pagari- ja makaronitoodete tootmine; C108: Muude toiduainete tootmine (sh nt suhkru ja suhkrukondiitritoodete, valmistoidu, maitseainete ja -kastmete, tee ja kohvi töötlemine); C109: Valmis loomasööda tootmine.
C11	Joogitootmine Siia kuulub näiteks alkoholivabade jookide, kääritatud (õlu, vein) ja destilleeritud jookide tootmine.

Osaku taotlemisel märgib taotleja oma taotlusele põhitegevusalale vastava EMTAK 2025 koodi. Selgitavate kommentaaridega EMTAK 2025 on kättesaadav Registrate ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) veebilehel <http://www.rik.ee/et/e-ariregister/emtak-tegevusalad>, ülaloodud tabel annab tegevusalade jaotusest gruppideks üldistatud ülevaate, üksikasjalikumalt jaotust tuleks siiski vaadata viidatud veebilehelt.

Eelnõu § 8 lõige 2 sätestab, et lõppkasusaaja riikliku maksu võlg koos maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intressiga peab olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada, et osakut saavad vaid need taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Osakut antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud.

Maksukorralduse seaduse § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress. ELÜPS § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta osakusaamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne osaku väljamaksmist osaku taotleja ja teenusepakkuja riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 8 lõige 3 sätestab, et lõppkasusaaja suhtes ei tohi toimuda likvideerimismenetlust ega pankrotimenetlust. See tähendab, et lõppkasusaaja äritegevus peab olema stabiilne ning ta ei tohi olla finantsraskustes. Lisaks ei tohi lõppkasusaajal olla kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist. Samuti ei tohi lõppkasusaajal olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, mis võib tähendada, et lõppkasusaajal juriidiline seisund ei ole korras või tal on võlgnevused riigi ees.

Eelnõu § 8 lõige 4 sätestab, et kui lõppkasusaaja on saanud varem toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, on ta tagasimaksmisele kuulunud summa

tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 8 lõige 5 sätestab, et lõppkasusaajal ei tohi olla kehtivat karistust karistusseadustiku paragrahvides sätestatud süütegude toimepanemise eest (KARS §-s 49¹ - ettevõtluskeeld; 209 - kelmus, 209¹ - hankekelmus; 210 - soodustuskelmus, 296 - altkäemaksu vahendus, 298 - altkäemaksu andmine, 298¹ - mõjuvõimuga kauplemine, 372 - tegevusloata ja keelatud majandustegevus; 373 - ärikeelu rikkumine või 384 - maksejõuetuse põhjustamine).

Eelnõu § 8 lõige 6 sätestab nõuded lõppkasusaajale, kui lõppkasusaaja on riigiabi saaja (nii komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 või komisjoni määruse (EL) 2022/2472 tähenduses). See tähendab, et lõppkasusaaja ei tohi olla majanduslikult ebastabiilses seisundis, kus ta on näiteks kaotanud enam kui poole oma osa- või aktsiakapitalist akumulieeritud kahjumite tõttu, on kaotanud enam kui poole oma raamatupidamises näidatud kapitalist, tal on toimumas maksejõuetusmenetlus või ei ole ta täitnud eelnevate päästmis- või ümberkorraldusabide tingimusi. Lõppkasusaajale ei tohi välja maksta uut riigiabi, kui tal on täitmata varasem korraldus tagastada juba saadud ebaseaduslik ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi.

Eelnõu § 8 lõige 7 sätestab lõppkasusaajale kvalifikatsiooninõude, mille kohaselt peab tegu olema äriseadustiku tähenduses ettevõtjaga, kes on § 8 lõikes 1 nimetatud põhitegevusalal tegutsenud vähemalt taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal ning kelle müügitulu samal majandusaastal on vähemalt 4000 eurot. Müügitulu hinnatakse majandusaasta aruandes kajastatud kogumüügituluna. Taotluse esitamine on lubatud üksnes juhul, kui mõlemad tingimused on samaaegselt täidetud.

Eelnõu § 8 lõige 8 sätestab, et kui lõppkasusaaja on äriühing ja tema vahetult eelnenud majandusaasta aruanne ei ole äriregistrile esitatud ning selle aruande esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise hetkel saabunud, lähtutakse hindamisel nendest varasematest majandusaasta aruannetest, mille esitamise tähtajad on möödunud. See võimaldab tugineda viimasele seadusest tuleneva tähtajani esitatud aruande andmetele ega eelda esitamata aruande ennetähtaegset esitamist. Juhul kui ühtegi sellist varasemat aruannet ei ole, nt äsja asutatud äriühingul, ei ole võimalik lõikes 8 sätestatud tingimuste täitmist tõendada.

Eelnõu § 8 lõige 9 sätestab, et kui lõppkasusaaja on FIE ning tema vahetult eelnenud maksustamisperioodi tuludeklaratsiooni vorm E ei ole Maksu- ja Tolliametile esitatud ning vormi esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise hetkel saabunud, tuginetakse nendele varasematele vormidele E, mille esitamise tähtajad on möödunud. See võimaldab hindamisel kasutada viimast tähtajaks esitatud vormi E andmeid ega eelda esitamata deklaratsiooni ennetähtaegset esitamist. Kui FIE-l puuduvad varasemad tähtajaks esitatud vormid E, ei ole võimalik lõikes 8 sätestatud tingimuste täitmist kinnitada.

Eelnõu § 9 sätestab nõuded toetatava teenuse osutajale.

Eelnõu § 9 lõige 1 sätestab nõuded toetatava teenuse osutajale. Sätte eesmärk on määratleda toetatava teenuse osutaja mõiste ning täpsustada tema roll osaku rakendamisel. Teenuse osutajaks on isik või asutus, kes on osaku saaja strateegiakava sekkumise „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus“ raames ning osutab selle eest lõppkasusaajale tema vajadustest lähtuvat teenust. Teenus võib seisneda koolituses,

teadusekspertiisis, nõustamises või nende tegevuste kombineerimises. Sättega rõhutatakse, et teenuse sisu ei ole ühetaoliselt ette määratletud, vaid see peab lähtuma lõppkasusaaja individuaalsest vajadusest ja arengueesmärkidest. Samuti selgitatakse, et käesoleva meetme kontekstis on teenuse osutaja ühtlasi toetuse saaja.

Eelnõu § 9 lõige 2 määratleb, kes on teenuse osutaja, et tagada osaku raames ostetava teenuse kvaliteet, sõltumatus ja piisav teostusvõimekus. Abikõlblik teenuse osutaja on:

- 1) Eesti või välisriigi juriidiline isik või asutus, kelle põhikirjas on täiskasvanute koolitus, teadus- ja arendustegevus, nõustamine või teadmussiire ning kes on sõltumatu tootjatest või turustajatest, kelle tooteid või teenuseid nad võiksid nõustada, vältimaks huvide konflikti.
- 2) Täienduskoolitusasutus on täiskasvanute koolituse seaduse alusel täiskasvanute koolitusi pakkuv asutus.
- 3) Kõrgkool on kõrgharidusseaduse alusel ülikool või rakenduskõrgkool.
- 4) Kutseõppeasutus on kutseõppeasutuse seaduse alusel kutseharidust andev õppeasutus.
- 5) Positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutus TAIKS-i alusel on teadusasutus, kelle teadustegevuse kvaliteet on välishindamisega kinnitatud.
- 6) Patendivolinik on intellektuaalomandi kaitse alal litsentseeritud esindaja.
- 7) Standardimisorganisatsioon, akrediteerimisasutus või akrediteeritud isik on standardite, akrediteerimise ja vastavushindamise pädevusega teenusepakkuja.

Eelnõu § 9 lõige 3 määratleb, mis tegevusaladel teenust pakkuv juriidiline isik võib olla toetatava teenuse osutajaks. Abikõlblik teenuse osutaja on:

- 1) juriidiline isik, kelle EMTAK kood on 7112, kelle põhitegevuses on inseneritegevused ja sellega seotud tehniline konsultatsioon;
- 2) juriidiline isik, kelle EMTAK kood on 6210, mille alusel on nende põhitegevus programmeerimine;
- 3) juriidiline isik, kelle EMTAK kood on 7210, mille alusel põhitegevus on loodus- ja tehnikateaduste teadus- ja arendustegevus.

Eelnõu § 9 lõike 2 punktides 1-7 ja lõike 3 punktides 1-3 sätestatu laieneb ka samaväärsele välisriigi teenusepakkujale, kes vastab eespool toodud tingimustele, et võimaldada piiriülest ekspertiisi. Välisriigi teenuse osutaja puhul esitab vastava tegevust tõendava info osaku taotleja. Teenusliigist tulenevalt on vajalik esitada nt pädevustõend, akrediteerimistunnistus, patendivoliniku registreering, TA-asutuse puhul positiivse evalveerimise kinnitus, registriväljavõte või pädeva asutuse kinnitus teenuseosutaja põhitegevusala kohta NACE koodina ja kasumiaruanne eelneva aasta müügitulu tõendamiseks jne. Lisaks võidakse nõuda, et esitataks sõltumatuse ja huvide konflikti puudumise kinnitus. Dokumendid esitatakse eesti või inglise keeles, muus keeles dokumentidele lisatakse tõlge. Kui vastavust ei ole võimalik usaldusväärselt tõendada, ei loeta teenusepakkujat abikõlblikuks. Juhul, kui PRIA peab täiendavalt küsima andmeid või dokumente, peatub taotluse menetlemine täiendavate dokumentide esitamiseni ning menetlustähtaeg pikeneb vastavalt; menetlust jätkatakse pärast nõutud dokumentide laekumist. Päringu esitamisel küsitud dokumentide mitte esitamisel PRIA-le jäetakse taotlus rahuldamata.

Eelnõu § 9 lõige 4 sätestab, et välismaiste teenusepakkujate puhul võib abikõlblikkuse hindamisel lähtuda Euroopa Ühenduse majandustegevusalade statistilise klassifikaatorist (NACE klassifikatsioonist), mis on EMTAK koodide rahvusvaheline vaste. EMTAK koodide 7112, 6210 ja 7210 vasted NACE Rev.2 klassifikaatori järgi on 71.12, 62.10 ja 72.10.

Eelnõu § 9 lõige 5 sätestab, et teenusepakkujatele kohaldub kvaliteedinõudena aastane müügitulu alampiir alates 50 000 eurost. See piirang aitab tagada, et toetatavad teenused on pakutud professionaalse ja jätkusuutliku teenuspakkuja poolt, vähendades võimalust, et toetust kasutatakse ajutiste ettevõtjate kaasamiseks, kellel puudub püsiv kogemus ning usaldusväärne tegevusajalugu.

Eelnõu § 9 lõikes 6 sätestatu tagab, et toetust saab teenuse osutaja, kes on täitnud oma maksukohustused või kelle maksuvõla tasumine toimub maksuhalduriga kooskõlastatud korras. Nõudega välistatakse toetuse andmine teenuse osutajale, kellel on oluline tasumata maksuvõlg, tagades seeläbi avalike vahendite andmise usaldusväärsele ja kohustusi nõuetekohaselt täitvale isikule.

Eelnõu § 9 lõikes 7 sätestatud nõue aitab tagada, et toetust saab teenuse osutaja, kes on tegutsev ja õiguslikult ning majanduslikult jätkusuutlik ning kelle suhtes ei esine asjaolusid, mis viitavad tegevuse lõppemisele või maksejõuetusele. Nõudega välistatakse toetuse andmine isikule, kelle suutlikkus toetatavat tegevust nõuetekohaselt ellu viia võib olla oluliselt kahjustatud.

Eelnõu § 9 lõige 8 sätestab, et toetust saab teenuse osutaja, kes on varasemalt saadud ja tagasimaksmisele kuulunud avalikud vahendid nõuetekohaselt tagasi maksnud või täidab tagasimaksekohustust kokkulepitud ajatamiskava alusel. Nõue aitab hinnata teenuse osutaja usaldusväärsust avalike vahendite kasutamisel ning vähendada riski, et toetust antakse isikule, kes ei ole varasemaid kohustusi nõuetekohaselt täitnud.

Eelnõu § 9 lõige 9 sätestab, et toetust saab teenuse osutaja, keda ei ole karistatud selliste süütegude eest, mis seavad kahtluse alla tema usaldusväärsuse, ausa tegutsemise või avalike vahendite nõuetekohase kasutamise. Nõudega vähendatakse riski, et toetust antakse isikule, kelle varasem õigusvastane käitumine võib ohustada toetuse eesmärgipärast ja õiguspärast kasutamist.

Eelnõu § 9 lõige 10 sätestab, et toetust saab üksnes teenuse osutaja, kes on majanduslikult jätkusuutlik ning kelle suhtes ei esine Euroopa Liidu õigusest tulenevaid asjaolusid, mis välistavad toetuse andmise. Seetõttu ei või teenuse osutaja olla komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punkti 18 tähenduses raskustes olev ettevõtja ega omada täitmata korraldust ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud toetuse tagasimaksmise kohta.

Eelnõu § 9 lõige 11 sätestab, et osaku raames toetatavat teenust ei või osutada regionaalministri määruse nr 113 alusel nõuandeteenuse osutajate nimekirja kantud nõustaja. Sellega hoitakse erinevate sekkumiste eesmärgid selgelt piiritletud, välditakse turumoonutusi ning tagatakse, et osak täiendab, mitte ei dubleeri, nõuandeteenuse toetusmeetmest rahastatavaid tegevusi.

Eelnõu § 9 lõikega 12 sätestatud nõude eesmärk on tagada, et teenuse pakkuja tegevuses on huvide konfliktid välistatud, võimaldades osaku taotlejale usaldusväärset, erapooletut ja sõltumatut teenust. See lähtub määruse (EL) 2021/2115 artikli 15 lõikes 3 sätestatud minimaalsest nõudest teenusepakkujale ega võimalda saada toetust, kui ilmneb huvide konflikt teenuse osutaja või tema nimel tegutseva isiku poolt. Säte aitab kindlustada toetatava tegevuse läbipaistvust ja kaitsta osaku taotleja huvisid.

Eelnõu § 9 lõikega 13 sätestatud nõude eesmärk on tagada, et PRIA-l on enne maksetaotluse menetlemist olemas toetuse saaja tuvastamiseks ja toetuse maksmiseks vajalikud andmed. Kui teenuse osutaja taotleb toetust esmakordselt ega ole kantud põllumajandustoetuste ja

põllumassiivide registrisse, peab ta enne maksetaotluse esitamist kandma oma andmed registrisse PRIA iseteeninduskeskkonna e-PRIA kaudu.

Eelnõu § 10 sätestab taotluse esitamise nõuded ja esitamise tähtaja.

Eelnõu § 10 lõikes 1 sätestatakse, et lõppkasusaaja esitab teenuse osutaja nimel osaku saamiseks PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse ning esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi koos *taotlus*). Taotlusi võetakse vastu üksnes PRIA e-teenuse keskkonna kaudu. Taotluse ning sellega seotud dokumentide elektroonne esitamine on vajalik menetluse kiirendamiseks ning seireandmete kiiremaks ja süstemaatiliseks kogumiseks. Taotluses esitatud andmed on vajalikud nii osaku taotleja kui teenuse osutaja ehk toetuse saaja määramise sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks.

Osaku määramise taotlus ja maksetaotlus on kaks eri menetlusetappi. Osaku taotlus tuleb esitada enne tegevusega alustamist vastavalt § 4 lõikele 5. Maksetaotlus esitatakse pärast tegevuse lõpetamist 30 kalendripäeva jooksul. Tegevuste 12-kuuline elluviimise tähtaeg algab toetuse määramise otsuse kuupäevast.

Näiteks, kui osaku määramise otsus tehakse 01.02.2026, tuleb tegevus ellu viia hiljemalt 31.01.2027. Maksetaotlus esitatakse 30 kalendripäeva jooksul pärast teenuse kättesaamist ehk antud näite puhul on viimane esitamise kuupäev 02.03.2027.

Näiteks, kui mikrokraad algab 01.09.2026 ja lõppeb 31.05.2027, tuleb osaku taotlus esitada hiljemalt 31.08.2026. Kõige varasema kuupäeva puhul tuleb arvestada, et positiivsest taotlusotsusest alates on üks aasta aega viia tegevusi ellu. Enne otsuse saamist, kuid peale taotluse esitamist e-PRIA keskkonnas, võib alustada tegevustega või võtta maksekohustusi, sellisel juhul peab küll taotleja arvestama võimalusega, et positiivset otsust ei tule ja kogu summa tuleb tasuda ise. Maksetaotlus tuleb esitada 30 päeva jooksul pärast tegevuste lõpetamist ehk antud näites hiljemalt 30.06.2027.

Näiteks, kuna rahastusperiood lõppeb 31.12.2027, siis peale seda kuupäeva maksetaotlusi enam vastu ei võeta. Kui määramise otsus tehakse 01.05.2027, siis see tähendab, et perioodi lõpuni on 8 kuud. Sellisel juhul peavad nii tegevuse elluviimine kui ka maksetaotluse esitamine olema tehtud hiljemalt 31.12.2027. 12-kuuline elluviimise tähtaeg ei pikenda taotleja õigust üle sulgemiskuupäeva. Seega rahastusperioodi lõpu lähenemisel tuleb tegevus planeerida nii, et maksetaotlus jõuab PRIA-ni enne maksetaotluste vastuvõtu sulgemist.

Rahastusperioodi lõppu osaku tegevuste planeerimisel peab arvestama, et juhul kui maksetaotlusi pärast 31.12.2027 enam vastu ei võeta, peab näiteks 6-kuuline tegevus algama hiljemalt 30.06.2027 ja osaku taotlus peab olema esitatud hiljemalt 31.05.2027. Soovitav on puhvri arvestamine võimalike lisadokumentide esitamiseks, seega on sel juhul mõistlik esitada osaku taotlus hiljemalt 01.05.2027.

Haldusmenetluse seaduse § 13 kohaselt on menetlusosalisel õigus kasutada haldusmenetluses esindajat. Mitme taotlejaga taotluse puhul § 11 lõike 3 tähenduses võib esindaja esitada taotluse kõigi grupi liikmete nimel, kui tal on selleks nõuetekohane volitus.

Eelnõu § 10 lõige 2 sätestab, et taotluse võib esitada osaku lõppkasusaajaid esindav esindusorganisatsioon mitme lõppkasusaaja nimel, esitades mitme lõppkasusaajaga ühistaotluse. Esindusorganisatsioon esitab ühistaotluse ning vastutab taotluse sisu,

abikõlblikkuse, aruandluse ja osaku sihipärase kasutamise eest, sealhulgas kohustub koondama osaku lõppkasusaajate volitused, tagama nende vastavuse nõuetele, vältima topeltfinantseerimist. Esindusorganisatsioonina käsitatakse põllumajandussektorit esindavat eraõiguslikku juriidilist isikut, eelkõige tulundusühistut, kelle põhikirjaline eesmärk on liikmete ühistegevuse korraldamine ja esindamine põllumajanduse ning sellega seotud valdkondades, kes on kantud registrisse, kellel on kehtiv esindusõigus ja kelle liikmeteks või lepingupartneriteks on taotluses nimetatud lõppkasusaajad ning kellel on nende volitus taotluse esitamiseks. Esindusorganisatsioonina võib tegutseda ka valdkondlik mittetulundusühing või sihtasutus, kui see vastab eeltoodud kriteeriumidele. Ühistaotluse eesmärk on toetada organiseeritud ühistegevust, vähendada dubleerimist ja saavutada mastaabisäästu nõudluspõhise ekspertiisi tellimisel. Ühistaotluse puhul on osaku maksimaalne suurus piiratud 15 000 euroga kogu taotluse kohta sõltumata osaku lõppkasusaajate arvust. Selline ülempiir on vajalik, et hoida meedet eesmärgipärasena ja finantsiliselt hallatavana olukorras, kus ühistaotluses võib olla määramata arv osaku lõppkasusaajaid; see tagab ressursi jaotamise läbipaistvuse ja võimaldab suunata toetused võimalikult tõhusalt. Taotletavad individuaalsed osakud võivad ühistaotlusega olla kombineeritud tingimusel, et kulud ei kattu ning ülempiire ja abikõlblikkuse reegleid järgitakse iga osaku lõppkasusaaja lõikes. Ühes taotluses saab olla üks teenuse osutaja, samas taotluses võib olla tegevusi kombineeritult (nt koolitus ja nõustamine) kuid neid peab pakkuma üks teenusepakkuja.

Eelnõu § 10 lõige 3 sätestab, et PRIA avaldab taotlusvooru avamisest, peatamisest ja taasavamisest teate ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja PRIA veebilehel. Taotluste vastuvõtt algab teates märgitud avamishetkel ja kestab kuni vooru peatamise teate avaldamiseni või eelarvevahendite ammendumiseni. Meetme rahastus tuleb perioodi 2023–2027 põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) osaku toetuse kogumahust; eelarve on ette nähtud kogu perioodiks ning taotluste vastuvõtt võib eelarvevahendite ammendumisel lõppeda enne perioodi lõppu. PRIA teade eelarvevahendite lõppemisest või vooru peatamisest on aluseks taotluste vastuvõtu lõpetamisele; pärast vastava teate avaldamist esitatud taotlused ei kuulu menetlemisele.

Eelnõu § 10 lõige 4 sätestab võimaluse taotluste vastuvõtu peatamiseks. Taotluste vastuvõtt peatatakse juhul kui PRIA-le esitatud taotletav osaku summa võrdsustub osaku rahastamise eelarve vaba jäägiga, PRIA peatab taotluste vastuvõtmise ja menetluses olevaid taotlusi menetletakse nende esitamise järjekorras.

Eelnõu § 11 sätestab nõuded taotlusele.

Eelnõu § 11 lõige 1 sätestab taotluses esitatavate andmete koosseisu. Taotlus peab sisaldama taotluse esitaja identifitseerimis- ja kontaktandmed ning esindaja ja lõppkasusaaja andmed, mis võimaldavad tuvastada osapooled ja kontrollida esindusõigust. Osaku kasutamise eesmärkide, tegevuse sisu ja oodatavate väljundite kirjeldus ning seos ettevõtte ärimudeli ja arenguplaanidega on aluseks taotluse asjakohasuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse hindamisele, samuti teenusepakkuja valiku põhjendatuse kontrollile. Koolitavate või nõustatavate nimekiri ametikohtade lõikes võimaldab hinnata, kas koolitus või nõustamine on suunatud lõppkasusaaja tegelikest vajadustest lähtuvatele ametikohtadele ning kas toetatav tegevus on asjakohane, sihipärane ja põhjendatud. Nõude eesmärk on koolitavate või nõustatavate nimekiri ametikohtade kaupa (mitte nimeliselt), nii et sama ametikohta täitva isiku vahetumisel ei ole vaja esitada taotluse muutmise taotlust. Teenusepakkuja nime, kontaktandmete ja rekvisiitide esitamine seob taotluse konkreetse teenusepakkujaga ning loob eeldused hilisema arvelduse ja järelkontrolli teostamiseks (vt ka lõige 2). Kuna taotluse esitab

lõppkasusaaja teenuse osutaja nimel, siis on vajalik et, teenuse osutaja saab aru ja kinnitab nõustumist toetuse saaja kohustustega, seda fikseeritakse kinnituskirjas, mis on allkirjastatud. Samuti täpsustakse, et kui osakut antakse riigiabina peab taotluses olema ettevõtja nimi ja suurus; projekti kirjeldus, sealhulgas selle algus- ja lõppkuupäev; projekti toimumise koht; projekti kulude loetelu; abi liik.

Eelnõu § 11 lõige 2 sätestab kohustuse lisada taotlusele teenusepakkuja pakkumus, mis sisaldab teadmussiirde tegevuse nimetust, tegevuse algus- ja lõppkuupäeva, abikõlblike kulude kogumaksumust, teenusepakkuja kontakt- ja arveldusrekvisiite, osaku taotleja nime, pakkumuse väljastamise kuupäeva, tegevuse üksikasjalikku kirjeldust ning maksumust koos ja ilma käibemaksuta. Pakkumus toimib kulupõhjenduse ja sisulise lähtealusena, võimaldades hinnata hinna turupärasust, tegevuste abikõlblikkust ja ajakava realistlikkust. Lõppkasusaaja nimetamine seob pakkumuse konkreetse taotlusesse märgitud teenuste saajaga, kuupäev tagab pakkumuse ajakohasuse, tegevuste kirjeldus välistab topelt arveldamise ning käibemaksu eristamine ja rekvisiidid tagavad nõuetekohase arvelduse ja kontrollitavuse. Pakkumus loetakse osaku taotluse lahutamatuks osaks, see kinnitab osaku osapoolte soovi sekkumise raames koostööd teha.

Eelnõu § 11 lõige 3 sätestab mitme taotlejaga taotluse erikorra. Mitme taotlejaga taotlus tähendab, et üks teenusepakkuja osutab teenust mitmele osaku lõppkasusaajale. Esindusorganisatsioon esitab iga lõppkasusaaja kohta eraldi lõikes 1 nimetatud andmed ning tagab, et lõikes 2 nimetatud pakkumuses on iga osaku taotleja osaku rakendamise aeg ja kulu üheselt eristatavad. Nõue tagab kulude õige jaotuse, osaku tingimuste ja võimalike ülempiiride kohaldamise iga lõppkasusaaja lõikes ning võimaldab läbipaistvat aruandlust ja tõhusat järelkontrolli. Selge eristatavus välistab kulude kattumise ning tagab, et mitme taotlejaga taotluses järgitakse iga osaku taotleja aastast osaku piirmäära ja abikõlblikkuse reegleid eraldi; seetõttu ei või ühe osaku taotleja kulud ületada talle samal kalendriaastal ettenähtud maksimaalset osakusummat ega kanduda teise osaku taotleja arvele.

Eelnõu § 12 sätestab lõppkasusaaja, teenuse osutaja ehk toetuse saaja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli.

Eelnõu § 12 lõike 1 kohaselt kontrollib lõppkasusaaja, teenuse osutaja ja toetatava tegevuse vastavust PRIA.

Eelnõu § 12 lõige 2 sätestab, et pärast taotluse esitamist edastab PRIA MTA-le nimekirja FIEdest, kes on osakut taotlenud, et saada nende tuludeklaratsiooni lisavormi E andmeid. Vorm E sisaldab FIE ettevõtlustuluga seotud põhiaandmeid, mida PRIA kasutab taotleja tegevuse olemasolu ja iseloomu kontrollimiseks ning taotluses esitatud info, nt tegevusvaldkonna riskkontrolliks. Taotlejalt ei nõuta vorm E eraldi esitamist, kuid PRIA võib siiski taotlejalt küsida täpsustusi, kui MTAst saadud andmed on puudulikud, aegunud või ei võimalda vajalikke järeldusi teha. MTA edastab PRIA-le nimetatud füüsiliselt isikust ettevõtjate taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud aasta ja vahetult eelnenud teise aasta tuludeklaratsioonide vormi E andmed. Sätte eesmärk on vähendada taotleja halduskoormust ja tagada usaldusväärne andmekontroll.

Eelnõu § 13 sätestab taotluse hindamise.

Eelnõu § 13 lõige 1 sätestab, et nõuetele vastavaks tunnistatud taotlused edastab PRIA sisuliseks hindamiseks Maaelu Teadmuskeskusele (edaspidi *METK*). METK on riigiasutus,

kellele on antud roll läbi viia käesoleva meetme sisuline hindamine vastavalt §-s 13 sätestatud korraldusele ja kriteeriumidele. Rollide eristamine, kus PRIA viib läbi vastavuskontrolli ja METK taotluse sisuline hindamine, tagab menetluse läbipaistvuse ja erapooletuse. Taotlused esitatakse e-PRIA kaudu ning PRIA teostab § 12 alusel vastavuskontrolli. Seejärel suunab PRIA taotluse sisuliseks hindamiseks METK-i, kus hindamise korraldamiseks määrab hindajad METK-i direktor. Pärast sisulise hindamise läbiviimist teeb PRIA taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse. Kogu suhtlus taotlejaga toimub PRIA vahendusel, mis vähendab halduskoormust taotlejale.

Eelnõu § 13 lõige 2 sätestab, et METK hindab taotlusi lõikes 4 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Hindamine toimub taotluse esitamise järjekorras, hinnates iga hindamiskriteeriumit hindeg 0 või 1.

Eelnõu § 13 lõige 3 kirjeldab hindamise ja lävendi põhimõtte. Taotlused vaadatakse läbi ning rahastamiskõlblikkus põhineb lävendi ületamisel. Lävend on ühetähenduslik: kõik lõikes 4 nimetatud hindamiskriteeriumid on täidetud, kui kõik hindamiskriteeriumid on saanud 1 hindepunkti. See seab minimaalse kvaliteedi kriteeriumi, mis tuleb ületada ja tagab taotluse eesmärgipärasuse. Ühistaotluse korral hinnatakse iga lõppkasusaaja vastavust hindamiskriteeriumitele eraldi.

Eelnõu § 13 lõige 4 toob välja hindamiskriteeriumid, mille täitmine on lävendi ületamiseks kohustuslik. Kriteeriumid on rahastuse sihipärase, lisandväärtust loova ja dubleerimist vältivale kasutamisele suunamiseks:

- 1) Kooskõla taotleja tegevusvaldkonnaga ja lisandväärtuse loomise kriteeriumi puhul hinnatakse, kas kirjeldatud tegevus toetab lõppkasusaaja põhitegevust ning toob sellele selgelt määratletava ärilise kasu, nt tõhususe, kvaliteedi, turulepääsu paranemine. See hoiab ära kõrvaltegevuste rahastamise ja suunab vahendid mõju omavatesse tegevustesse.
- 2) Konkurentsivõime ja innovaativsuse kasvu ning eelduste loomine kõrgema lisandväärtusega toodete, teenuste või tehnoloogiate arendamiseks või kohustuslike nõuetega kohandamiseks kriteeriumi puhul nõutakse veenvat selgitust, kuidas tegevus tõstab ettevõtte arengutaset ja valmisolekut uuendusteks või regulatiivseks vastavuseks. See seob toetuse strateegilise muutusega, mitte üksikute kulude katmisega.
- 3) Taotluses kirjeldatud tegevuse eristumine AKIS rakenduskavas ja AKIS teadmussiirde tegevuskavades kinnitatud tegevustest on seatud kriteeriumiks, et kontrollida ega taotletav tegevus ei dubleeri juba kavandatud või rahastatavaid teadmussiirde tegevusi. Nõue väldib topeltrahastust, soodustab AKIS teadmussiirde tegevuste täiendavust ja tagab ressursside otstarbeka kasutuse AKIS süsteemis.
- 4) Põhjendus, miks taotletavat tegevust ei ole mõistliku aja ega nõutava kvaliteediga võimalik teostada nõuandeteenuse nimekirja kantud nõustajalt tagab, et osakut kasutatakse juhtudel, kus nõuandeteenus ei kata osaku taotleja vajadusi.
- 5) Tegevuse realistlikkuse ja kulutõhususe kriteeriumiga hinnatakse teostatavust eesmärgi, ajakava ja ressursside võtmes ning kulude põhjendatust saavutatavate tulemuste suhtes. Nõue kindlustab proportsionaalsuse ja parima hinna-kvaliteedi suhte.

Eelnõu § 14 sätestab taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused.

Eelnõu § 14 lõige 1 sätestab tingimused taotluse rahuldamise otsuse tegemiseks. Rahuldamisele kuulub iga nõutele vastavaks tunnistatud osaku kasutamise taotlus, mis vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

Eelnõu § 14 lõige 2 reguleerib olukorda, kus kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab eelarves ettenähtud vahendeid. Sel juhul rahuldab PRIA nõuetele vastavad taotlused ettenähtud vahendite piires, eelistades ajaliselt varem esitatud taotlusi, tuginedes ELÜPS § 28 lõike 1 punktile 4. Paremusjärjestust punktisummade alusel ei moodustata.

Eelnõu § 14 lõige 3 sätestab, millal vastab taotlus hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele. Taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui see on hindamisel saanud iga hindamiskriteeriumi eest ühe hindepunkti. PRIA teeb rahuldamata jätmise otsuse ELÜPS § 28 lõike 3 alusel, sh juhul, kui vähemalt üks § 14 lõikes 4 nimetatud hindamiskriteeriumitest on hinnatud hindegas „0“. Lisaks võib taotlus jääda rahuldamata, kui osaku taotleja, toetuse saaja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele; kui taotleja ei esita või ei tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid; kui taotluses või menetluses on esitatud teadlikult valeandmeid; või kui taotlus ei vasta ELÜPS § 28 lõigetes 1, 2, 6, 7 või 8 sätestatud nõuetele. Need kriteeriumid tagavad, et toetust saavad vaid need taotlejad, kes vastavad kõikidele nõuetele ja kelle taotlused on nõuetele vastavad.

Eelnõu § 14 lõike 4 kohaselt on võimalik taotluse osaline rahuldamine juhul, kui taotlus vastab muus osas osaku saamise nõuetele, kuid sisaldab ka mitteabikõlblikke kulusid. Sellisel juhul ei jäeta taotlust tervikuna rahuldamata, vaid PRIA võib vähendada osaku summat ELÜPS § 28 lõikes 5 sätestatud tingimustel mitteabikõlblike kulude võrra. See võimaldab toetada taotluse abikõlblikku osa, tagades samal ajal osaku õiguspärase, sihipärase ja põhjendatud kasutamise.

Eelnõu § 14 lõige 5 määrab otsuse tegemise tähtaja. PRIA teeb taotluse täieliku või osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 30 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtpäevast ning teavitab taotlejat otsusest e-PRIA kaudu. Osaline rahuldamine on lubatud, kui taotluses on mitteabikõlblikke kulusid või esinevad kulude vähendamise alused, sellisel juhul korrigeerib PRIA abikõlblikke kulusid ning esitab otsuses põhjendused. Mitme taotlejaga taotluse korral on osaline rahuldamine lubatud ka osaku taotlejate kaupa, kui üks või mitu osaku taotlejat ei vasta määruse § 9 sätestatud nõuetele või kui § 13 lõike 4 hindamiskriteeriumide alusel saab mõni osaku taotleja mõnele kriteeriumile vastuseks „0“, rahuldatakse taotlus ulatuses, mis puudutab nõuetele vastavaid osaku lõppkasusaajaid, ning nõuetele mittevastavate osaku lõppkasusaajate kulud arvatakse abikõlblike kulude hulgast välja, tuues põhjendused otsuses. Osak määratakse ja makstakse välja üksnes nõuetele vastavate osaku lõppkasusaajate kohta.

Eelnõu § 14 lõige 6 sätestab, et taotluse rahuldamata jätmise otsus tehakse seaduses ette nähtud juhtudel. Viide ELÜPS § 28 lõikele 3 tagab, et rahuldamata jätmise alused tulenevad otse seadusest ning neid ei ole vaja määruses uuesti korrata. See aitab vältida dubleerimist ja tagab kooskõla seaduse tasandil kehtestatud nõuetega. Taotlus jäetakse rahuldamata eelkõige siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta osaku andmise ja kasutamise nõuetele, kui taotleja ei esita menetluses tähtsust omavaid asjaolusid või tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist, kui taotlust ei ole võimalik rahuldada seaduses sätestatud muudel alustel või kui taotluses või menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 14 lõike 7 sätte eesmärk on võimaldada ühistaotluse puhul teha osalise rahuldamise otsus paindlikult iga lõppkasusaaja suhtes eraldi, kui taotluse täielik rahuldamine kõigi lõppkasusaajate osas ei ole põhjendatud või võimalik. See võimaldab toetada neid lõppkasusaajaid, kelle puhul osaku saamise tingimused on täidetud, ning jätta osak määramata

nendele, kelle puhul esineb osalise rahuldamise takistus, tagades seeläbi osaku sihipärase ja õiguspärase andmise.

Eelnõu § 15 sätestab toetuse saaja ja lõppkasusaaja kohustused ning toetuse maksmise tingimused

Eelnõu § 15 lõige 1 sätestab aja, mille jooksul lõppkasusaaja ja toetuse saaja peab osaku raames tehtavad tegevused ellu viima ning väljastatud on kõik elluviimist tõendavad dokumendid. Toetatavad tegevused peavad olema tehtud ja seda tõendavad dokumendid (nt tunnistus, nõustamise aruanne jne) peavad olema esitatud 12 kuu jooksul alates PRIA poolt tehtud rahuldamise otsusest. Abikõlblikkuse perioodi ehk osaku kestuse pikkus on 12 kuud. Kulud, mis on tekkinud väljaspool seda perioodi, ei ole toetatavad.

Näiteks, kui taotlus esitatakse ja rahuldatakse 15.08.2026. a, tuleb kogu osaku raames antud summa kasutusele võtta - ehk tegevused ellu viia ja dokumendid esitada - 12 kuu jooksul ehk hiljemalt 14.08.2027. a. Samal ajal võib toetuse saaja järgmist summat juba taotleda 2027. aasta eelarvest ning seda kasutada vastavalt samadele reeglitele. Selliselt on igal taotlusel oma eraldiseisvalt arvestatud 12-kuuline kasutusperiood ning igale aastale vastav toetuslimiit.

Eelnõu § 15 lõikes 2 on loetletud lõppkasusaaja ja toetuse saaja kohustused. Lõppkasusaaja ja toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada osaku sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ning teha muid osaku saamisega seotud kontrole ja osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama teha auditit ning võimaldama viibida lõppkasusaaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal.

Toetuse saaja on kohustatud esitama auditi tegemiseks, järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid.

Lisaks teavitab lõppkasusaaja ja toetuse saaja viivitamata PRIA-t taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist takistavast asjaolust. Lõppkasusaaja ja toetuse saaja teeb koostööd METK-iga; METK-i pöördumisel on lõppkasusaaja ja toetuse saaja kohustatud jagama osaku kasutamise käigus ja järel saadud kogemusi ja teadmisi ning osalema METK-i kutsel asjakohastes võrgustiku- või teavitustevõrgustikes.

Eelnõu § 15 lõige 3 sätestab, et osaku kasutamisega seotud kulud ning neid tõendavad kulu- ja maksedokumendid on toetuse saaja raamatupidamises muudest kuludest selgelt eristatavad, võimaldades kontrollida osaku nõuetekohast kasutamist, kulude abikõlblikkust ja tegevuse tegelikku elluviimist.

Eelnõu § 15 lõige 4 sätestavad nõuded lõppkasusaajale, mis hõlmavad § 8 lõigetes 3 ja 4 kehtestatud tingimusi. Osaku väljamaksmisele eelneb lõppkasusaaja vastavuskontroll antud punktide osas.

Eelnõu § 15 lõige 5 sätestab, et toetuse saaja ehk teenuse pakkuja peab vastama § 9 lõigetes 6 ja 7 sätestatud nõuetele väljamaksmise ajal ja selle osas teeb PRIA vastavuskontrolli enne osaku väljamakset.

Eelnõu § 15 lõige 6 kohustab mitme lõppkasusaaja nimel esitatud ühistootluse puhul teavitamise kohustusi täitma taotluse esitanud esindusorganisatsiooni.

Eelnõu § 16 sätestab maksetaotluste esitamise üksikasjad ja kehtestab nõuded maksetaotlusele.

Eelnõu § 16 lõikes 1 on sätestatud osaku väljamaksmise taotlemise kord, tähtaeg ja viis. Toetuse saaja peab pärast toetatava tegevuse täielikku elluviimist esitama maksetaotluse elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu 30 tööpäeva jooksul, et tagada osaku maksmise menetluse õigeaegsus, ühtsus ja kontrollitavus. Tähtaja kehtestamine aitab kaasa sellele, et maksetaotlusega seotud andmed ja dokumendid esitatakse mõistliku aja jooksul pärast tegevuse lõppu ning et osaku maksmise aluseks olevad asjaolud on asjakohaselt kontrollitavad. Kui lõppkasusaaja on osaku raames tegevuse täielikult ellu viinud ning tegevuse eest on tasutud vähemalt 10% suuruse omaosaluse summas, esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu maksetaotluse.

Omaosaluse tasumine võib toimuda kahel viisil. Esiteks, kui lõppkasusaaja ja toetuse saaja on sõlminud lepingu ja leppinud kokku ettemaksu, võib lõppkasusaaja kanda vähemalt 10% omaosaluse ettemaksuna. Sellisel juhul lisatakse maksetaotlusele ettemaksuarve ja selle tasumise tõend ning arve ka ülejäänud 90% ulatuses. Teiseks, kui toetuse saaja esitab arve pärast teenuse osutamist, tasub lõppkasusaaja vähemalt 10% arvest ning esitab PRIA-le arve ja omaosaluse tasumise tõendi. PRIA hüvitab seejärel abikõlblikud kulud. Maksetaotlus esitatakse igal juhul alles pärast tegevuse lõpetamist ning omaosaluse tasumine peab olema selleks ajaks tõendatud. Omaosalus tuleb katta lõppkasusaaja vahenditest.

Eelnõu § 16 lõikes 2 tuuakse välja loetelu andmetest, mida maksetaotlus peab sisaldama. Sätte eesmärk on määrata kindlaks andmed, mis on vajalikud maksetaotluse menetlemiseks, toetuse saaja ja lõppkasusaaja tuvastamiseks, makstava osaku summa kontrollimiseks ning toetatava tegevuse elluviimise ja omaosaluse tasumise tõendamiseks. Nõutud andmete esitamine võimaldab hinnata maksetaotluse vastavust osaku andmise tingimustele ning teha otsus osaku maksmise kohta.

Eelnõu § 16 lõikes 3 on toodud loetelu dokumentidest, mis tuleb esitada koos maksetaotlusega ja mis hõlmab järgmisi dokumente:

- 1) lõppkasusaajale väljastatud arve;
- 2) punktis 1 nimetatud arvel märgitud rahalise kohustuse 10% ulatuses tasumist tõendava digitempli või digiallkirjaga maksekorraldus või selle väljatrükk või arvelduskonto väljavõte, mis tõendab, et omaosalus on tasutud;
- 3) lõppkasusaajale osutatud teenust tõendavad dokumendid, millest on näha teenuse kätte saamine ja lõpetamine ning pakutud teenuse lõpphinna vastavus hinnapakumusele. Näiteks tegevuse teostamise tõendavaks dokumendiks võib olla koolituse puhul tunnistus, sertifitseerimisasutuse, akrediteerimisasutuse jne poolt väljastatud sertifikaatsioon (ei vaja lisaks mõlemapoolselt kirjaliku kinnitamist), samas muude tegevuste puhul juhtide peab olema mõlemapoolne kirjalik kinnitus. Nt. nõustamise puhul peab kokkuvõttev memo olema mõlemapoolselt kinnitatud ja võimalusel digiallkirjastatud, patenditaotluse puhul patendi registreerimise dokumentatsioon jne.

Eelnõu § 16 lõikes 4 sätestatakse välisriigi juriidilise isiku või asutuse maksetaotluse esitamise erisus. e-PRIA kasutamine eeldab kasutaja tuvastamist Eesti isikukoodi alusel. Seetõttu saab välisriigi juriidiline isik või asutus esitada maksetaotluse e-PRIA kaudu volitatud esindaja vahendusel, kellel on võimalik kasutada Eesti elektroonilisi autentimisvahendeid. Volitatud esindajaks võib olla Eesti kodanik või välismaalane, kellele on väljastatud Eesti e-residentsuse digitaalne identiteet. E-residentsus võimaldab välismaalasel kasutada Eesti e-teenuseid ning e-

residendile väljastatakse Eesti isikukood, mida kasutatakse isiku tuvastamiseks Eesti infosüsteemides.

Eelnõu § 17 sätestab maksetaotluste kontrollimise, mille käigus PRIA hindab nii taotletava osaku õiguspärasust kui ka toetatava tegevuse vastavust EL asjakohastele õigusaktidele, ELÜPSile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele kehtestatud tingimustele ja eesmärkidele. Lõppkasusaaja peab veenduma, et ta viib tegevusi ellu vastavalt taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele ja taotluses toodud eesmärkidele. PRIA teostab kontrolli nii enne osaku rahuldamist kui ka maksetaotluste menetlemise käigus.

Eelnõu § 18 sätestab osaku maksmise tingimused.

Eelnõu § 18 lõige 1 sätestab, et osak makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ning tingimusel, et lõppkasusaaja on antud osaku tegevused nõuetekohaselt ellu viinud. Teisisõnu esitab toetuse saaja maksetaotluse siis, kui osaku raames läbiviidav tegevus on lõpetatud ning lõppkasusaaja ja toetuse saaja on järginud kõiki osaku kasutamise nõudeid.

Näiteks, kui käibemaks on tagastatav ja abikõlblik kulu arvestatakse ilma käibemaksuta. Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 2 000 eurot. Käibemaks 24 protsenti on 480 eurot. Abikõlblik kulu on 2 000 eurot. Osak 90 protsenti on 1 800 eurot. Omaosalus 10 protsenti on 200 eurot. Käibemaksu 480 eurot tasub ettevõtja teenusepakkujale ja arvestab selle sisendkäibemaksuna, mistõttu käibemaks ei kuulu omaosaluse hulka. Osaku aastane ülempiir ei rakendu, sest 1 800 eurot on väiksem kui 3 000 eurot.

Näiteks, kui käibemaks ei ole tagastatav ja abikõlblik kulu arvestatakse koos käibemaksuga. Teenuse netomaksumus on 2 000 eurot. Käibemaks 24 protsenti on 480 eurot. Abikõlblik kulu on 2 480 eurot. Osak 90 protsenti on 2 232 eurot. Omaosalus 10 protsenti on 248 eurot.

Näiteks, kui käibemaks on tagasiarvatav, kuid rakendub 3 000 euro suurune aastane ülempiir. Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 4 000 eurot. Maksumus koos käibemaksuga 4 960 eurot. Abikõlblik kulu on 4 000 eurot. Osak 90 protsenti oleks 3 600 eurot, kuid makstakse maksimaalselt 3 000 eurot. Omaosalus abikõlblikult kulult on 1 000 eurot. Lisaks tasub ettevõtja käibemaksu 960 eurot, mille ta arvestab sisendkäibemaksuna. Käibemaks ei kuulu omaosaluse hulka.

Näiteks, kui käibemaksu ei saa tagasi arvestada ja rakendub ülempiir. Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 5 000 eurot. Käibemaks 24 protsenti on 1200 eurot. Osak 90 protsenti oleks 4 500 eurot, kuid makstakse maksimaalselt 3 000 eurot. Omaosalus on 1 500 eurot ja lisaks tuleb tasuda käibemaks 1 200 eurot. Omaosalus ületab kümme protsenti, sest väljamakstava osaku osa väheneb ülempiiri rakendumise tõttu.

Eelnõu § 18 lõige 2 sätestab, millal teeb PRIA osaku maksmisest keeldumise otsuse. Osaku maksmisest keeldumise otsuse teeb PRIA ELÜPS § 13 lõike 4 alusel, kui enne osaku maksmist tehakse kindlaks ELÜPS § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused. ELÜPS § 28 lõige 3 sätestab järgmised taotluse rahuldamata jätmise alused:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS paragrahv 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;

4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 18 lõige 3 sätestab, et kui enne osaku maksmist tehakse kindlaks, et toetuse saaja või lõppkasusaaja rikub toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja või lõppkasusaaja kohustusi, võib PRIA ELÜPS § 13 lõike 3 alusel vähendada makstava osaku summat või keelduda osaku maksmisest. Seejuures võtab PRIA arvesse rikkumise raskust, ulatust, püsivust ning korduvust.

Eelnõu § 18 lõikes 4 täpsustakse ajavahemik, mille jooksul PRIA teeb osaku maksmise otsuse. Pärast maksetaotluse esitamist toetuse saaja poolt ja nõuetekohaste dokumentide esitamist vastavalt §-s 16 toodud nõuetele, teeb PRIA otsuse osaku maksmise kohta. Selle otsuse tegemiseks on ette nähtud selline ajaraam, et osaku raha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole 30 tööpäeva jooksul arvates §-s 16 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest.

Eelnõu § 18 lõikes 5 sätestatakse, millal teeb PRIA osaku taotluse rahuldamata jätmise otsuse. PRIA teeb taotluse rahuldamise jätmise otsuse 30 tööpäeva jooksul arvates osakumaksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Osaku maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks.

Eelnõu § 19 sätestab dokumentide säilitamise korra, millest tulenevalt määruse alusel esitatud dokumente lõppkasusaajale või toetuse saajale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2039. aasta 31. detsembrini. Riigiabi (EL) nr 651/2014 ja vähese tähtsusega abi korral tuleb dokumente säilitada kümme aastat.

Eelnõu § 20 sätestab toetuse saaja andmete avalikustamise.

Liikmesriigid teavitavad toetuse saajaid sellest, et neid puudutavad andmed avaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261) artiklite 98 ja 99 kohaselt ning et liidu finantshuvide kaitsmise eesmärgil võivad liidu ja liikmesriikide auditeerimis- ja uurimisorganid selliseid andmeid töödelda.

Veebilehel võib avaldada fondide osakuga valitud tegevuste loetelu vähemalt ühes liidu institutsioonide ametlikus keeles. Loetelu sisaldab järgmisi andmeid: a) juriidiliste isikute puhul toetusesaaja ja riigihangete puhul töövõtja nimi; b) kui toetusesaaja on füüsiline isik, siis tema ees- ja perekonnanimi; d) tegevuse nimetus; e) tegevuse eesmärk ning selle eeldatavad või tegelikud saavutused; f) tegevuse alguskuupäev; g) tegevuse eeldatav või tegelik lõpuleviimise kuupäev; h) tegevuse kogumaksumus; i) asjaomane fond; j) asjaomane erieesmärk; k) liidu kaasrahastamise määr; l) tegevuse ja asjaomase riigi asukohatähis või asukohatuvastus; m) liikuva tegevuse või mitut tegevuskohta hõlmava tegevuse puhul toetusesaaja asukoht, kui toetusesaaja on juriidiline isik; kui toetusesaaja on füüsiline isik, siis NUTS 2. tasandi piirkond; n) tegevuse sekkumise liik vastavalt artikli 73 lõike 2 punktile g. Punktides b ja c osutatud andmed kustutatakse kaks aastat pärast nende esmakordset avaldamist veebilehel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 2022/2472, nr 2023/2831, nr 651/2014 ning nr 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), artiklid 9 ja 78.

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Eelnõu mõjusid on hinnatud „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 46 lg 1 alusel. Eelnõu rakendamine toob kaasa otseseid positiivseid mõjusid majandusele, elu- ja looduskeskkonnale ning kaudseid positiivseid mõjusid haridusele ja teadusele, julgeolekule, regionaalarengule.

Mõjud majandusele

Mõju majandusele on positiivne. Määrus on suunatud nõudluspõhiselt ekspertiisi ja koolituse hankimiseks, mis kiirendab innovaatiliste ja teadmuspõhiste lahenduste kasutuselevõttu tootmises ja töötlemises. Toetatavad tegevused (sh täppisviljelus, digitaliseerimine ja andmepõhine juhtimine, protsessi- ja ärimudeli täiustamine, standardimine/sertifitseerimine, intellektuaalomandi kaitse) aitavad tõsta tootlikkust ja lisandväärtust ning vähendada sisendikuluseid. Osakuga saavad ettevõtjad juurdepääsu erapooletule ekspertiisile ja koolitustele, mille abil saab muuhulgas tõsta otsustus- ja juhtimiskvaliteeti ning vähendada ebaefektiivsete investeeringute riski. Standardimise, vastavushindamise ja intellektuaalomandi alase pädevuse kasv tugevdab turulepääsu ja ekspordivalmidust ning kaitseb arendusinvesteeringuid. Näiteks loomakasvatustes, kus söödakulud moodustavad suure osa tootmiskuludest, toetab ekspertiis söödaratsioonide ja energiakasutuse optimeerimist; taimekasvatustes aitab täppisviljelus vähendada väetiste ja taimekaitsevahendite tarvet sama saagitaseme juures ning hoida mullaviljakust. Töötlemises ja turunduses soodustab ekspertteave kõrvalsaaduste väärindamist, kõrgema lisandväärtusega toodete arendamist ning lühikeste tarneahelate ja ekspordivõimekuse kasvu.

Toetus on väikeühikuline ehk kuni 3000 eurot, millest kaetakse kuni 90%. Väike toetussumma vähendab turumoonutuse riski ning aktiveerib eraosaluse omafinantseeringunõudega. Määrus ei eelda ega eelista konkreetset tehnoloogiat, lahendust ega tootjat. Taotleja valib teenusepakkuja vastavalt oma vajadusele ning teenusepakkujad konkureerivad hinna ja kvaliteedi alusel.

Käesoleva meetme rakendamisel kehtestatakse teenusepakkujatele kvaliteedinõudena aastane müügitulu alampiir alates 50 000 eurost. See piirang aitab tagada, et toetatavad teenused on pakutud professionaalse ja jätkusuutliku teenusepakkuja poolt, vähendades võimalust, et toetust kasutatakse ajutiste ettevõtjate kaasamiseks, kellel puudub püsiv kogemus ning usaldusväärne tegevusajalugu. 2022. aasta EISI arendusosaku statistika põhjal pakkusid selle alampiiri ületavad ettevõtted (inseneri- ja IT-ettevõtted, eksperdilaborid, ülikoolid ja keskused) üle 80% koguteenustest ning moodustasid valdava osa toetustega seotud kuludokumentidest. Käesolev piirang ei takista olulisi turuosalisi teenusepakumises osalemast, võimaldades siiski piisavalt laia teenusepakkujate ringi.

Uue meetmega luuakse põllu- ja maamajanduse, metsanduse ning toiduainetööstuse ettevõtjatele võimalus saada täiendavaid pädevusi ja teenuseid, mida ei ole võimalik saada senise nõuandeteenuse või teiste AKIS teenuste kaudu. Nõuandeteenuse valdkondade 2025. aasta koondandmete põhjal oli nõustamisteenuse kasutamise struktuur järgmine: maamajandus moodustas 42,2%, metsamajandus 19,5%, loomakasvatus (sh mesindus), 12,9%, taimekasvatus 14,4%, mahepõllumajandus 3,6% ja muud kombineeritud teenused 7,4% kõigist nõustamistest (allikas: PRIA). Seega nõuandeteenus pakub eelkõige põllumajanduse ning metsanduse alast kompetentsi. Osakuga pakutakse täiendavaid teadmisi ka sellistes valdkondades ja teemades, kus on nõuandeteenuse osutajate nimekirjas praegu lünk või kuhu see ei ulatu, näiteks digilahendused, andmeanalüüs, insenertehnilised ja standardiseerimisalased küsimused. Seega kasvab potentsiaalsete kasusaajate hulk ning erinevate tegevusalade ja ettevõtete profiil muutub mitmekesisemaks, suurendades nii teadmussiirde kui innovaatiliste lahenduste jõudmist erinevatesse põllumajandus-, toidu- ja metsasektori harudesse. Kuna teenust pakuvad ka laiapõhjalisemad partnerid, nt kõrgkoolid, laborid, insenertehnilised ettevõtted, on ettevõtetel võimalik valida sobivaim kompetents, mis toetab sektori väärtusahela arengut. See suurendab eelkõige teadmistepõhiste lahenduste levikut ning uute tehnoloogiate kasutuselevõttu kogu sihtrühmas.

Mõju keskkonnale on positiivne. Uute teadmiste ja lahenduste rakendamine aitab vähendada keskkonnamõju, optimeerida ressursside kasutamist ning toetada kestlikke põllumajandus- ja metsanduspraktikaid. Selline lähenemine aitab säilitada loodusvarasid, toetada bioloogilist mitmekesisust ning tagada pikaajalist jätkusuutlikkust. Täppisviljeluse, ressursitõhususe ja ringmajanduslahenduste (sh sõnniku väärimine nt biogaasina) alane ekspertiis aitab vähendada kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heidet, alandada väetiste ja taimekaitsevahendite kasutust sama saagitaseme juures ning parandada mulla orgaanilise süsiniku taset ja elurikkuse hoidmist. Standardimise ja toiduohutuse võimekuse kasv suurendab riskijuhtimise tõhusust ning vähendab keskkonnariski kriisiolukordades. ÜPP strateegiakava 2023–2027 keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemused kinnitavad, et teadmussiirde ja innovatsiooni sihipärane kasutuselevõtt avaldab kliima- ja keskkonnaeesmärkidele soodsat mõju.

Mõju haridusele ja teadusele on positiivne. Määrus tugevdab AKIS kahepoolset teadmussiiret, sidudes ettevõtjate praktilised vajadused ülikoolide, teadus- ja arendusasutuste ning sõltumatute ekspertide pakutava teadmisega ning teenusepakkujatel on võimalik nõudlusest lähtuvalt oma teenuseid edasi arendada. Mikrovalifikatsioonid ja sihitud koolitused tõstavad oskuste taset ning toetavad nõustajate kompetentsi ja järelkasvu. Praktikasse jõuab teaduspõhine teadmine, sh sordiuuringud ja kliimakohaste sortide piirkondlikud katsed, väetamisstrateegiad ja mulla orgaanilise süsiniku ning viljakuse süsteemne haldamine, robotika/automatiseerimine ja nende rakendused tootmises, logistikaprotsessides ning tööohutuses, toiduohutuse riskihindamine ja jälgitavuse digitaalsed tööriistad ning standardipõhised meetodikad; samal ajal saavad teadlased sektorilt süsteemset tagasisidet. See omakorda aitab suurendada sektori innovatsioonivõimekust ning tõsta selle konkurentsivõimet. Valdcondlikud prioriteedid nagu täppisviljeluse oskusteabe ja andmevoogude integreerimine, kõrvalsaaduste ringmajanduslik väärimine, uute energialahenduste kasutuselevõtt tootmises ning digipöörde võimekuse kasvatamine läbi andmeanalüütika, küberturvalisuse ning automatiseeritud otsustustoe on määruse fookusega kooskõlas ja vajalikud teadmised leiavad toetuse abil tee toojateni.

Mõju julgeolekule ja välissuhetele

Toetusel on toidujulgeolekule positiivne mõju, sest see soodustab tootmise jätkusuutlikkust ja efektiivistumist, arvestades samaaegselt kliima- ja ressursitõhususe põhimõtteid. Uute teadmiste ja lahenduste rakendamine, sh välismaiste teadus- ja arendusasutuste ning ekspertide kaasamine, aitab vähendada toidutootmise keskkonnamõju, parandab ressursside kasutust ning toob praktikasse innovatsioonid, mis tõstavad tootmise ja töötlemise efektiivsust. Kohalike sisendite ja ringmajanduslike lahenduste arendamine vähendab impordisõltuvust, samal ajal kui lühikesed tarneahelad suurendavad varustuskindlust kriisiolukordades. Energiatõhususe ja biogaasilahenduste ettevalmistamine leevendab energiakulusid ja -riske. Standardite ja sertifitseerimise parem täitmine, koos piiriüleste ekspertide kaasamisega, ühtlustab praktikaid EL parimate standarditega ning parandab Eesti toidusektori rahvusvahelist konkurentsipositsiooni ja eksportvõimekust.

Mõju regionaalarengule, sh linna-, maa- ja rannapiirkondadele

Toetusel on positiivne mõju regionaalarengule, mis avaldub ettevõtluse ja elukeskkonna kaudu. Uute teadmiste rakendamine innovatsiooni toel aitab vähendada keskkonnamõju, optimeerida ressursside kasutamist ning toetada kestlikke põllumajandus- ja metsanduspraktikaid. Toetus on kättesaadav üle Eesti ja sobib eri suurusega ettevõtjatele; mitme taotlejaga taotlused soodustavad ühistegevust ja vähendavad killustatust. Digitaliseerimise ja andmepõhise juhtimise toetus vähendab äärealade ebasoodsust erialase kompetentsi kättesaadavusel. Arvestades põllumajandustootjate kõrget keskmist vanust, parandab oskuste kasv ja lihtne ligipääs ekspertiisile noorte ning uute ettevõtjate sisenemistingimusi. Toetus on laiaulatuslik, hõlmates kogu Eesti territooriumi ning tagades võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, mis omakorda tugevdab piirkondade majanduslikku võimekust, suurendab ettevõtlustegevust ning parandab elanike heaolu ja elukvaliteeti.

Toetusvajaduse prognoosimisel on lähtutud ÜPP Eesti strateegiakavast 2023–2027, Põllumajanduse ja kalanduse arengukavast 2030, määruse ettevalmistuse käigus kogutud huvirühmade tagasisidest ning sektori konkurentsivõime analüüsist. Osaku meede on kavandatud olemasolevaid sekkumisi täiendava instrumendina: see täidab lünki, mida AKISe teadmussiirde, nõuandeteenuse ja innovatsioonikoostöö meetmed ei kata. Nõuandeteenus keskendub nimekirjapõhistele teenusepakkujatele ega pruugi pakkuda spetsiifilist, kõrgema kompetentsiga või rahvusvahelist ekspertiisi. Innovatsioonikoostöö projektid seevastu on mahukamad ja pikema tsükliga ning ei sobitu alati väike-mahuliseks, kiiresti rakendatavaks teadmussiirdeks, mida ettevõtja vajab konkreetse arendus- või ärilise kitsaskoha ületamiseks. AKIS teadmussiire pakub pigem laiapõhjalisi teabepäevi, konverentse ja koolitusi, mis samuti ei suuda alati katta ettevõtjate individuaalset teadmiste vajadust uute tehnoloogiate rakendamise osas. Osak pakub paindlikku, väikeühikulist ja nõudluspõhist ligipääsu sellisele ekspertiisile.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud.

Strateegiakava sekkumine 0.1 „Teadmiste vahetamine ja teabe levitamine“ tegevuse liigi „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus“ raames antava AKIS osaku toetuse määruse rakendamist rahastatakse 60 protsendi ulatuses EAFRD eelarvest ning 40 protsendi ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Riiklik kaasrahastus on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala eelarves juba kavandatud. Eelnõu rakendamine ei tekita täiendavat riigieelarvelist vajadust.

Strateegiakava sekkumine 0.1 „Teadmiste vahetamine ja teabe levitamine“ tegevuse liigi „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus“ raames antava AKIS osaku toetuse kogueelarve on 1,8 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on ligikaudu 1,08 miljonit eurot ja Eesti riigi osalus ligikaudu 0,72 miljonit eurot.

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Kliimaministeeriumile. Eelnõu saadeti arvamuse andmiseks PRIA-le, Maaelu Teadmuskeskusele, Eesti Aiandusliidule, Eesti Maaelu Nõuandeteenistusele, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Erametsaliidule, Eestimaa Talupidajate Keskliidule ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule.

Rahandusministeerium, Kliimaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastasid eelnõu märkustega, millega on valdavalt arvestatud. Eesti Aiandusliit, Eesti Maaelu Nõuandeteenistus ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda eelnõu kohta märkusi ega ettepanekuid ei esitanud. Eesti Erametsaliit, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Maaelu Teadmuskeskus, PRIA kooskõlastasid eelnõu märkustega, millega arvestati osaliselt.

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Kantsler